

TÁRSULATI ÜGYEK.

Választmányi ülés 1900. évi januárius 17-ikén.

Elnök: Wartha Vincze.

Jegyző: Csopey László.

Jelen vannak: báró Eötvös Loránd és Hógyes Endre alelnökök; Borbás Vincze, Chyzer Kornél, Csapodi István, Degen Árpád, Entz Géza, Fröhlich Izidor, Heller Ágost, Horváth Géza, Ilosvay Lajos, Kalecsinszky Sándor, Klein Gyula, Koch Antal, Kövesligethy Radó, Krenner József, Lendl Adolf, Lóczy Lajos, Nuricsán József, Pethő Gyula, Schilberszky Károly, Schmidt Sándor, Schuller Alajos, Semsey Andor, Staub Móríc és Than Károly választmányi tagok; Paszlavszky József első titkár, Ráth Arnold könyvtárnok és Lengyel István pénztárnok.

Paszlavszky József első titkár előterjeszti a titkári állások betöltésére vonatkozó jelölést s előadja, hogy Dr. Melczér Gusztáv másodtitkár mineralógiai tanulmányok czéljából külföldre ment, és haza érkezésének ideje nem bizonyos, ez okból az első titkárhoz intézett levelében arra kéri a Választmányt, hogy őt a titkári állásra jelölni ne méltóztassék. Az elnökség ez okot méltányolva, akként állította össze a jelöltek névsorát, hogy Melczér Gusztáv neve nem fordul benne elő. — A választmány a névsort változatlanul elfogadja s kinyomatását elrendeli.

A titkár előterjeszti a f. évi januárius 24-ikén tartandó rendes közgyűlés napirendjét. — A választmány a napirendet elfogadja s kinyomatását elrendeli.

Lengyel István pénztárnok örömmel jelenti, hogy Dr. Laufenauer Károly egyetemi tanár Budapesten, »Az idegélet világból« tartott előadásainak tiszteletdíját, 1000 (egy ezer) koronát alapítványul a Társulatnak adta, s hogy Dr. Tóth

Imre m. kir. bányakerületi főorvos Selmezen 30 éves tagságának emlékére 120 koronával az örökítő tagok sorába lépett. — Örvendetes tudomásul vétetik.

Ráth Arnold könyvtárnok előterjeszti az utolsó választmányi ülés óta a könyvtárba beérkezett ajándékokat. Szerzők ajándékai: Dr. Brezina Aristides-től öt darab különlenyomat; Dr. Waldmann Fülöp, Az iskola mellékhelyiségei, felszerelése és az iskola egészségügye általában; Héjas Endre, A léghajó a tudomány szolgálatában; Dr. Szigeti Gusztáv, Kozmetika; Dr. Leszner Rudolf, A vízről. További ajándékok: Alsó-Fehér vármegye monografiája I. kötetének második része, a vármegye közönségének ajándéka, és Buffon »Naturgeschichte 1771« három kötete, Antalffy Andor ajándéka. — Köszönettel vétetnek.

A pénztárnok mélyen elszomorodva jelenti, hogy az utolsó választmányi ülés óta 12 rendes tag haláláról értesült. Elhunyt: Altersperger Vincze tisztviselő, Tiszaföldvárott; Dombó József járásorvos, Nádudvaron; Döry Vilmos gazdatiszt, Leperden; Fazekas Imre ügyvéd, Nagyváradon; Kiss Gusztáv nyug. tanár, Hódmező-Vásárhelyen, 31 év óta tag; Kolozsváry Kálmán tanár, Zirczen, 32 éve tag; Potomcsik Ignác tanár, Debreczenben; Takács Nándor gazdatiszt, Bábólnán; Tarczalovits Sándor mérnök, Budapesten; Tornócs György adófelügyelő, Rimaszombaton; Tűzkövy István nyug. pénzügyigazgató, Temesváron és Windisch János nyug. főszámvevő, Sárvarott, — Szomorú tudomásul vétetik.

Kilépéseket jelentették 40-en. — Tudomásul van.

A régi adósokból törlésre ajánlatnak 40-en. — Töröltetnek.

Tagválasztásra kerülvén a sor, új tagokul ajánlatnak :

Uj tag : Ajánló :
 Aczél Ödön mérnök, Polgár Frigyes.
 Bajnóczy Károly városi műkertész, Koczó S.
 Bakay Dezső gépészmérnök, Morvay István.
 Batta János szől. és bor. gazd. hallg., Fend K.
 Baumann Károly vegyész, Ladányi Dezső.
 Bázár Gyula r. k. plebános, Szalay József.
 Bejczy Árpád okl. gépészmérnök, Kertész J.
 Beke Ferencz gazdasági segéd, Staubesand K.
 Bertók Sámuel ev. tanító, Melfelber K.
 Besze Antal ügyvéd, Lengyel István.
 Biró Géza szől. és bor. gazd. hallg., Fend K.
 Bogisich Lipót szől. és bor. gazd. hallg., Fend K.
 Bohus József gyógyszerész, Görköv Albert.
 Bóth Béla kereskedő, Uherkovich Á.
 Csepreghy János tanító, Könyves Árpád.
 Czillinger N. János erd. ak. hallg., Borsiczky O.
 Dénes Lajos tanárjelölt, Lengyel István.
 Dercsényi Dezső újságíró, Zádor J. GONDÖR S.
 Dinics Károly vegyész, Ladányi Dezső.
 Ifj. Éder Ödön tvszéki jegyző, Schöndorfer Gy.
 Engel Károly orvostanhallgató, Kondor E.
 Fallenbüchl Tivadar polg. isk. tanár, Lengyel I.
 Faragó Sándor gépészmérnök, Havas Dávid.
 Farkas Károly pénzügyig. számt., Vargha L.
 Fichna József erdész, Reisz Mór.
 Fűzy R. Vilmos okl. gépészmérn., Halász E.
 Gaál József hengermalomtulajd., Lengyel I.
 Gábler Vilmos művezető, Uherkovich Á.
 Gájásy Sándor egyet. hallg., Tafner Vidor.
 Gallubich Gyula szől. s bor. gazd. hallg. Fend K.
 Gottlieb Jenő, máv. hivatalnok, Haffner Ö.
 Gurka Márton tanító, Wáhl Ignác.
 Habus Mihály káplán s hitoktató, Tóth S.
 Dr. Hausner József körorvos, Kovácsy J.
 Hayt Ferencz szől. és bor. gazd. hallg., Fend K.
 Hegedűs Győző gépészmérnök, Havas Dávid.
 Herr Dezső kir. mérnök, Hodossy Béla.
 Hetvey István szől. és bor. gazd. hallg., Fend K.
 Horváth Béla városi tanácsos, Hanák Gy.
 Hubacska András tnrsegéd, Mágócsy-Dietz S.
 Hulyák Valér egy. tanársegéd, Liffa Aurél.
 Jaross Károly r. k. s.-lelkész, Balázsy Imre,
 Kardos Sámuel ev. rektor, Melfelber Károly.
 Kassay Ferencz okl. vízmester, Erkövy K.
 Kein Ottó szől. és bor. gazd. hallgató, Fend K.
 Kiss Sándor tanító, Lengyel István.
 Kohler Antal tanító, Wáhl Ignác.
 Kohler Rudolf főgépész, Riedl Gusztáv.
 Dr. Kokas Lajos járásorvos, Rezsőfy Gy.
 Kontz Zsigmond szől. s bor. gazd. hallg. Fend K.
 Dr. Kovács Jónás honvédezt. orv., Erdődy I.

Uj tag : Ajánló :

Kováts Miklós tanító, Venczel Rezső.
 Köntzey Albert szől. s bor. gazd. hallg., Fend K.
 Kövér Viktor földbirtokos, legifj. Viczián A.
 Kristóffy János állatorvos, Balla Sándor.
 Kürtösi Géza gépészmérnök, Havas Dávid.
 Lackenbacher Károly ellenőr, H. Gabnay F.
 Láng Miksa műegy. tnrsegéd, Scheitz Pál.
 Ifj. Lévy István joghallg., Urbán Gyula.
 Lichtmann Soma vállalkozó, Okolicsányi J.
 Lossonczy Dezső szől. bor. gazd. hallg. Fend K.
 Lukács Gábor járásbíró, Masirevics György.
 Majsch Oszkár urad. segédtsitz, Arday A.
 Malobiczky János minisz. s. titkár, Boncza M.
 Dr. Mészáros Imre gyakorló orvos, Böck B.
 Mogán Ignác kőbányagondn., Leinwatter Gy.
 Muraközy Ilona úrhölgy, Horváth Géza.
 Muzsnai Dénes polg. isk. tanár, Klucsik I.
 Nagy Kálmán hitelszöv. könyvelő, Zelinka J.
 Német Vilmos tanárjel., Pollák Sándor.
 Ónody Mihály ev. ref. tanító, Kóti Jeremiás.
 Oroszy István szől. és bor. gazd. hallg., Fend K.
 Óry Ferencz gazdtatiszt, Némethné, Földes I.
 Patocska Ferencz vegyész, Ladányi Dezső.
 Petrich Béla műegy. hallgató, Szilády Zoltán.
 Pop János tanárjelölt, Lengyel István.
 Rapcsák Miklós szől. s bor. gazd. hallg., Fend K.
 Rasztics Rafael hitoktató, Venczel Rezső.
 Rezutsek Jenő tkpénzt. könyvelő, Kemény K.
 Ifj. Rielich Pál tanító, Árpád Jenő.
 Dr. Rónay Zoltán kir. tábl. tanácsj., Samassa J.
 Dr. Rukavina Viktor járási orvos, Kuliffay K.
 Rziha Károly met. int. tisztv., Steiner Lajos.
 Sauermann Julia tanítónő, Waligurszky A.
 Schöffner Károly szől. s bor. gaz. hallg., Fend K.
 Dr. Sikérdi Dezső kir. eljárásbíró, Gubányi J.
 Simkó Gyula ev. lelkész, Melfelber Károly.
 Somló Károly tanárjelölt, Klein Arthur.
 Somogyi Ágost okl. gazdász, Somogyi Emil.
 Somogyi Géza m. kir. bányagyak., Szilády Z.
 Sréter István honv. százados, Monszpart A.
 Stern Alfréd banktisztviselő, Lengyel István.
 Stern József hitoktató, Perl Mihály.
 Stiglitz Frigyes máv. mérnök, Haffner Ödön.
 Szabó Antal urad ellenőr, Arday A.
 Szabó János távir. épít. oszt. vezető, Ugray D.
 Székely Ödön műegy. hallg., Illosvay Lajos.
 Szitár Frigyes máv. hivatalnok, Győry Tibor.
 Szilávy Péter szől. és bor. gazd. hallg. Fend K.
 Szokolay István máv. oszt. mérn., Polgár F.
 Telek István szől. és bor. gazd. hallg. Fend K.
 Tomek János tanárjelölt, Mágócsy-Dietz S.
 Tóth Jenő szől. és bor. gazd. hallgató, Fend K.
 Tóth Mihály int. állatorvos, Szegedi György.
 Trenka István közs. jegyző, Mikosevics K.
 Vadász Bánk közs. jegyző, Rezsőfy Gy.

Uj tag : Ajánló :

Varga Károly birtokos, Némethné, Földes I. Vaszilcsiu György tanító, Lengyel István. Verbóczy Antal kir. kataszt. mérn., Dékány I. Vezéry Rezső m. kir. mérnökségéd, Hodossy B. Vice György vármegyei hivatalnok, Igalits R. Viczián Elek huszár főhadnagy, Viczián Ede. Voit Ottó szől. és bor. gazd. hallgató, Fend K. Völgyi József közs. végrehajtó. Wilhelm I. Wahrmann Nándor bor. gazd. hallg., Fend K. Dr. Wajdits Alajos ügyvéd, Lengyel István. Zseltvay Emil g. kath. lelkész, Velenczey L. Zsilavetz Lajos máv. tanító, Haffner Ödön.

A titkárság részéről előterjesztett ajánlottak, számszerint 118-an, megválasztottnak; velők a tagok száma, leszámítva a veszteséget, 8148-ra emelkedett; ezek közt van 250 alapító tag és 186 hölgy.

A választmány Fend Károly tagtársunknak, a ki 18 tagot ajánlott, buzgó-ságáért köszönetet szavazott.

Az állattani szakosztály-nak 1899. december 3-iki ülésén

1. Aigner Lajos felolvasta Nécese István lepkemegfigyeléseit, melyek a »Rovartani Lapok«-ban jelentek meg.

2. Gorka Sándor »Adatok a Coleopteraék bélsövének morfológiai és fiziológiai ismeretéhez« című előadásában a bélső vizsgálatának története és a vizsgálati módszerek közlése után, ez irányban az egyetemi állattani intézetben végzett buvárlatának eredményeit mutatja be. Ezek szerint :

1. Anatómiai tekintetben a bogarak bélsöve három, illetőleg négy típus szerint van szerkesztve, úgymint: a) sarcophag, b) necrophag, c) phytophag és d) coprophag típus szerint. A sarcophagok tápláló csövére jellemző a begy és proventriculus együttes jelenléte és a középbél rövidege. A necrophagok bélsatornájának bélyegei: a proventriculus jelenléte, a középbél rövidege és az utóbél nagy hosszúsága. A begy (ingluvies) mindig hiányzik. A phytophagok tápláló csövén a proventriculus soha sincsen kifejlődve, a közép tápláló cső pedig hatalmasan fejlett. Végül a coprophagok emésztő szervei a phytophagok és necrophagok bélsövének típusa szerint vannak alkotva, a szerint, a mint táplálkozás tekintetében az előbbihez, vagy pedig az utóbbihoz közelednek; önálló bélyegei tehát nincsenek. A Malpighi-edények egyes benyilásúak és vakon végződők.

2. Szöveti tekintetben: a) A bélső fala négy rétegből áll, úgymint: izomrétegből, alapi hártlyából, hám- és chitinrétegből. b) Peritonális réteg hiányzik. Helyette a Carabusoknál laza kötőszöveti rostok burkolják a bélsövet. c) A chitinréteg az egész bélsőben jelen van; tehát a középbélben is, csakhogy itt porosus szerkezetű. d) A középbéllel kapcsolatos mirigyszerű képletek nem mirigyek tisztán, hanem hámregeneráló szervek is. e) A középbélben lévő hámsejtek a lumen felé pálczikákból álló szegéllyel vannak ellátva, mely chitinből áll.

3. Fiziológiai tekintetben: a) A felszívódás a Necrophorusokon valószínűleg a középbél utolsó harmadában és az utóbélső felső negyedében megy végbe. b) A Malpighi-edények a húgsavon kívül a Carabusoknál és Necrophorusoknál még fehérjéket is tartalmaznak, miként a xanthoprotein, Heller és biuret-kémlecek igazolják. c) A Malpighi-edények tartalma alkáliikus, vagy ritkán neutrális kémhatású, de sohasem ad savas reakciót.

3. Dr. Kertész Kálmán bemutatja az *Aulacocephala Braueri* új légyfajt Új-Guineából, mely a Loria gyűjtötte s a genuai múzeumtól meghatározás céljából neki küldött anyagban egy nőstény példányban volt meg. Az *Aulacocephala* génuszból eddig két faj volt ismeretes, melyet a leirók az *Oestridák* családjába soroltak s Brauer nevezetes *Oestrida* monografiájában is e család keretén belül tárgyalta. Megjegyzi, hogy az ausztráliai régióból mindeddig e család egyetlen képviselője sem ismeretes s általános a nézet, hogy az *Oestridák* családja e régióban elő sem fordul. Ezt a nézetet megerősíti az a tény, hogy az említett nemnek új képviselőjét különböző morfológiai okokból az *Oestridák* családjából, melynek ottani képviselője lett volna, kiközösítik, s a Muscaria schizometopa Brauer-Bergenstamm felállította *Trixa* csoportjába sorozzák.

Bemutatja Biró Lajos legújabb küldeményéből a *Phytalmia cervicornis* és *alcicornis* fajokat, egy képviselőjét az *Achias* nemnek, a *Diopsis* és a *Merodon* fajokat s ezzel kapcsolatban a *Taxophora furcifera* és *Bolbamyia inaequipis* fajokat Boliviából, melyek különös alakjukkal, csodálatos kinövésikkel mindannyian a legyek legfeltűnőbbjei közé tartoznak.

4. Horváth Géza bemutatja egy *Lycaena Bellargus* hermafroditának színes

rajzát. Ezt az érdekes lepkét, melynek jobb fele him, bal fele pedig nőstény, a budai Sas-hegyen Jámbory Kálmán 1899. június 30-ikán fogta.

Chyzer Kornél megjegyzi, hogy neki egy *Xysticus* pók hermafroditája van; pók hermafroditát csak hármat ismernek eddig.

Kertész Kálmán szerint a legyeknél eddig csak három esetben találtak hermafroditát.

Az **életlani szakosztály**-nak 1899. december 19-ikén az egyetemi új anatómiai intézet előadó termében tartott ülésén

Thanhoffer Lajos »A vetítőkészülékek alkalmazhatóságáról bemutatásokkal« czimen rövid történelmi fejtegetés után bemutatja a vezetésére bizott II. sz. anatómiai intézet előadó termében levő bécsi és jeni projekciós-készülékeit. Az előbbi a Plössl cég, az utóbbit pedig Zeiss készítette. Mindkét eszköz egyaránt alkalmas fotográfia, átlátszatlan tárgyak és mikroszkópi készítmények vetítésére. Mindkét eszköznek vannak jó és rossz tulajdonságai. A Plössl-féle eszköz kitűnő mikroszkópi készítmények és fotográfiák vetítésére; a Zeiss-féle a mikroszkópi vetítésekre kevésbé alkalmas, de felülmulthatatlan az átlátszatlan tárgyak

vetítésében. A Zeiss-féle eszköz nagy tárgyakat, emberi testátmetszeteket, egész koponya-átmetszeteket, növényeket, kis élő állatokat stb. egész pontossággal, természetes színökben s plasticitásukban mutat be, kevesebb áramot fogyaszt, alkalmazhatósága sokkal egyszerűbb s maga az eszköz sokkal olcsóbb is. Előadás után bemutatta még az intézet berendezését is.

A **chemia-ásványtani szakosztály**-nak 1899. december 21-iki ülésén

1. Kalecsinszky Sándor megismertette azon eljárásokat, melyekkel a *kalorimeter vízértéket* szokta meghatározni.

2. Krenner József egy *bolíviai jamesonit* kapcsán szól a különféle sulfan-timonsav-tartalmú ásványokról s a jamesonit-on levő többféle ásvány elsorolásával ráirányítja a figyelmet arra az óvatosságra, mely szükséges az ásványelemzésekben használt anyag megválasztására, ha az elemzés adataiból az ásvány képletére akarunk következtetni.

3. Lócza József megismerteti egy *bolíviai* és egy *cornwalli jamesonit* elemzésének adatait. Ezekből kiderül, hogy a bolíviai jamesonit képlete: $6 \text{ Pb S} \cdot 2 \text{ Fe S} \cdot 5 \text{ Sb}_2 \text{ S}_3$; ellenben a cornwalli-é: $4 \text{ Pb S} \cdot \text{Fe S} \cdot 3 \text{ Sb}_2 \text{ S}_3$.

KÖZGYÜLÉS

1900. jan. 24-ikén.

Elnök: WARTHA VINCE. Jelen van 309 társulati tag.

I.

Az elnök rövid visszapillantást vetett a Társulat történetére. Harminckét éve, úgy mond, hogy a Társulat a természettudományok népszerűsítését írta zászlajára. A magyar közönség megértette a felhívás fontosságát, a zászló köré sereglett a nagy közönség, szaktudósok, gazdák, ügyvédek, orvosok, gyógyszerészek, katonák egyaránt s támogatására siettek az új eszmének. És ez a lelkesedés nem szalmatűz volt, hanem állandó hév, mely arányaiban évről évre csak növekszik. Ma már több mint nyolcezeren törekszenek ugyanegy cél felé. Hálát mond azoknak, a kik oly önfeláldozással támogatták a Társulatot, s a Közgyűlést, a Társulat életében immár a 60-ikat, azzal az óhajttal nyitja meg, vajha ez a nemes tűz és kitartás munkára buzdítaná tagtársainkat a jövőben is.

Az elnök előterjeszti a Közgyűlés napirendjét; bemutatja a múlt évi Közgyűlésnek hitelesített jegyzőkönyvét és a mai Közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére Ambrozovics Béla, Batizfalvy Sámuel és Szenger Ede urakat kéri fel.

A napirend értelmében a titkárok és a választmányi tagok választása van a soron.

Paszlavszy József első-titkár jelentést téve a titkárok és a választmány egy harmadának visszalépéséről, előterjeszti, hogy a Választmány az alapszabályok értelmében a tisztikarban minden helyre három-három, a választmányban pedig két-két szakférfiút ajánl, megjegyezvén, hogy a tisztikarra csak az ajánlottakra, a választmányban ellenben másokra is lehet szavazni. Megjegyzi továbbá, hogy az abszolút többség megállapítása céljából az

olyan szavazólapok külön számláltak, a melyeken a kellő számnál kevesebb szavazat van.

A Közgyűlés ez előterjesztéseket tudomásul vevén, az elnök két szavazatszedő bizottság kiküldését ajánlja, nevezetesen: az A—K kezdőbetűjűek számára Argay János elnökle alatt Csiki Ernő és Pálffy Mór, az L—Z kezdőbetűjűek számára Kürschák József elnökle alatt Planer József és Tihanyi Mór urakat s a Közgyűlést a szavazatok beadásának idejére felfüggeszti.

A szavazatok beadása után az elnök újra megnyitja az ülést. A napirend szerint a tisztí jelentések következnek.

II.

TITKÁRI JELENTÉS.

— Paszlavszky Józseftől. —

Tisztelt Közgyűlés!

Három évvel ezelőtt emelt a közgyűlés bizalma az első titkári tisztségre, hogy részt vegyek Társulatunk munkálkodásának vezetésében. Évenként előterjesztetem jelentésemet működésünkről, s mindig örömmel jelezhettem a sikert minden téren, a melyen útjaink vezettek. Most is, midőn megbízatásom leteltével harmadizben jelenek meg a t. közgyűlés előtt, csak haladásról, szellemi és anyagi gyarapodásról, tagtársaink lelkes ragaszkodásáról s munkálkodásunk sikerének elismeréséről tehetek a t. közgyűlésnek jelentést.

Nem dicsekedhetem, hogy a lefolyt három év alatt valami mélyebbre ható újítással, tetemes változással, nagyobb szerepléssel tünt volna fel Társulatunk a munkálkodás mezején. De erre nem is törekedtem. Én, t. Közgyűlés, a Természettudományi Társulatot olyan egészséges szervezetű plántának tartom, mely tápláló talajban él és normálisan növekedik. Izmosodó törzse évről évre fejleszt egy-egy évgűrűt és terebélyesedő koronáján évről évre friss hajtás fakad. Egészséges szervezetét újjászületésével kapta s

a tápláló talajt a magyar közönség lelkében találta meg. A kertésznek most, kinek ez a fa gondjára van bízva, nem az a feladata, hogy mesterséges eszközökkel erős hajtásra s üvegházi virág fejlesztésére bírja, hanem az, hogy szervezetét sebzésektől és fattyúhajtások keletkezésétől óvja. Teljes lelki nyugalommal mondhatom, t. közgyűlés, hogy tagtársaink lelkes pártolásával, tisztársaim és a választmány támogatásával a ránk bízott plántát egészséges szervezetében megtartottuk, szabad levegőben, tiszta napfényben tovább neveltük, fejlesztettük. Még nincs rajta tűzre való száraz ág; még nincs törzsében darázsészeknek való odú.

Korántsem akarom azonban ezzel mondani, hogy Társulatunk működésének köre befejezett volna, mely fejlesztésre nem alkalmas, vagy működésének bővítése nem volna kívánatos. Mi érezzük legjobban, kik az ügyekkel a részletekben foglalkozunk, mennyi és milyen nagy még a Természettudományi Társulat feladata az ismeretek terjesztése terén az országban; de, ha megvalósításuktól még távol állunk, annak a mi körülményeink az okai. Felmerült, hogy többet ne említek, B o l e m a n I s t v á n régi buzgó tagtársunknak az az eszméje, hogy a Társulat a természettudományok népszerűsítése és terjesztése terén szálljon az eddigi működésnél egy fokkal mélyebbre: eddig kiadványait, folyóiratait a »művelt közönség« számára adta ki, adjon ki ezután természettudományi ismeretéseket a »nép« számára is és szálljon le, úgyszólván, a ponyvára. B. E ö t v ö s L o r á n d igen tisztelt alelnökünk beszéd közben kifejezte, mennyire kívánatos volna, hogy az eddig tartott természettudományi estélyeken és sorozatos előadásokon kívül legyenek a Társulatban »egészen elemi« előadások és kurzusok az igazi laikusok számára és tanítására, melyekben ne a nagyszabású fényes ki-

sérletek és mutatóványok szerepeljenek, hanem a természettudományi igazságok egyszerű megvilágítása és fejtegetése legyen az irányadó. Bizonyára életre való és a Természettudományi Társulat feladatahoz méltó gondolatok. De megvalósításuk nem olyan egyszerű, mint első tekintetre látszik. Idő, okos körültekintés és sok munkás kell hozzá, még pedig olyan, a ki ideálisan gondolkozik, dolgozni szeret és tud is.

Fakadnak tehát, t. közgyűlés, a Természettudományi Társulat fáján újabb rügyek, újabb eszmék, melyek az idők folyamán bizonyára meg is érnek és viruló ágakká fejlődnek.

Egy másik ébredő rügy az állat- és növénytan szakosztálynak azon törekvése, hogy a jövőben kifejtendő tudományos munkálkodás számára növénytan és állattan folyóiratokat alapítson a Társulat. E törekvés tehát a Társulat munkálkodásának második ágazatára vonatkozik, a természettudományok fejlesztését célozza; valószínű, hogy már a közel jövőben megoldást talál.

Ez extenzív törekvések érintése után tekintsük röviden pozitív munkálkodásunkat.

Csábít ugyan a gondolat, hogy a lefolyt triennium főbb mozzanatait egybefoglalva, eredményeit, anyagi és erkölcsi fejlődését előbbi évek történetével összehasonlítsam és fejtegessem: de félek, hogy a t. közgyűlés figyelmét különben is ismert adatok felsorolásával csak fárasztanám. Legyen elég felemlítenem, hogy a három év alatt 2044 új tag sereglett zászlónk alá s hogy az örökítő tagok száma 223-ról 250-re, az alapítványok összege pedig 116514 frt 46 krról 136643 frt 04 krra emelkedett.

Választmányunk a múlt év folyamán 8 rendes ülésen intézte Társulatunk fontosabb folyó ügyeit. Mindjárt az elsőn

megállapította az évi költségvetést s az alapszabályok értelmében megválasztotta a Társulat pénztárnokát és könyvtárnokát: pénztárnokul **Lengyel Istvánt** s könyvtárnokul **Ráth Arnoldot**. Mind a két tiszviselő régi buzgó tagja Társulatunknak, kik egész lelkökkel igyekeznek ügyeit előmozdítani.

A novemberi választmányi ülésen terjesztettem elő **Dr. Darányi Ignác** z földművelésügyi miniszter úrnak azon iratát, melyben a miniszterium kiadásában megjelent »Magyarország madarai, különös tekintettel gazdasági jelentőségökre« című nagy munka terjesztésével Társulatunkat bizza meg s tagtársainknak a bolti árnál tetemesen olcsóbban engedélyezi, azonfelül pedig a terjesztés költségeire a befolyó összegből 20%-ot enged olyan kikötéssel, hogy a fel nem használt összeg a Társulat alaptőkéjéhez csatoltsék. »Ezen intézkedéssel is méltatni és elismerni óhajtottam — úgymond iratában — a Társulatnak immár félszázados munkásságát, illetőleg a magyar művelődésnek tett szolgálatait.«

Jól esett lelkünknek, t. Közgyűlés, földművelésügyünk fáradhatatlan és lelkes miniszterének ez elismerése, különösen pedig az a jóakarata, mellyel e nagyszabású műnek létrejövetelét lehetővé tette. E műnek gondolata Társulatunk kebelében fogamzott meg s így dicsőségéből rész illeti a mi működésünket is, kivált pedig **Herman Ottó** tagtársunkat, a ki időt, fáradságot, munkát nem kimélve, megnyerte a földművelésügyi minisztert a kiadásra, **Chernel Istvánt** a megírásra s a művészi erőket az illusztrálásra.

A választmány nem is késett Ő Nagyméltóságának köszönetét kifejezni, hogy a magyar természettudományi irodalmat ily alapvető munkával gazdagította s a madarak gazdasági jelentőségéről ilyen megbízható művet adott a művelt gazda

kezébe. Fogadja e helyről is újra üdvözlötünket és őszinte köszönetünket.

A *Természettudományi Közlöny* kötete évről évre vaskosabbá, és tartalma mind gazdagabbá válik. A lefolyt évben XXXI-ik kötete 199 rajzzal és 2 színes melléklettel 47 nagy íven jelent meg s változatos, a természettudományok minden ágára kiterjedő közleményeiről majd egy ívet tevő tartalomjegyzéke tanuskodik. Talán örvendetes jelenségnek mondhatom, hogy kisebb-nagyobb cikkeinek — nem számítva a sok és gyakran igen tanulságos feleleteket — 60%-a eredeti dolgozat. Nem mulaszthatom el, hogy a *Közlöny* tartalmából ki ne emeljem Hermann Ottó tagtársunk szép tanulmányát a magyar ház genetikai fejlődéséről, melyet nagyobb körben való terjesztése érdekében külön kis füzetben is kiadtunk; és ugyancsak Hermann Ottó-nak »Egy tippantás« címre megjelent értekezését, melyben a közéletnek apró rossz szokásaiban oly elevenen mutatott rá a tüdővész s más ragadós betegségek terjedését előmozdító tényezőkre, hogy a posta és telegráf vezérigazgatóját arra serkentette, hogy a posta- és telegráf-hivatalokban a czeruza és bélyeg nedvesítésére szivacs-tartókat tegyen kötelezővé.

A *Természettudományi Közlöny*, e tisztán népszerű folyóiratunk, 1899. folyamán 8300 példányban ment szét az ország minden részébe.

A *Pótfüzetek* mult évi folyama, a XLIX—LII-ik füzet, 13 ív terjedelmű s valóban értékes, a tudomány előbbrevitelében számot tevő közleményeivel méltán vívta ki a komolyabb fejtegetések barátainak elismerését. Akár valamennyi cikkét elsorolhatnám, mint kiválót s a maga nemében értékest; de legyen elég felemlítenem Schuller Alajos egyetemi tanárnak az elektrolysis magyarázatára vonatkozó saját szép elméletéről irt cikkét, Kosutány Tamás gazda-

sági akadémiai tanárnak a borban talált savak jelentőségéről és a borkristályokról szóló nevezetes közlését, valamint Hollós László kecskeméti reáliskolai tanárnak Magyarország gombáival foglalkozó eredeti előterjesztéseit és Hegyfokony Kabos turkevei plébánosnak éles elméjű meteorológiai cikkeit. De tanulságosak azok az életleírásokba foglalt korrajzok is, melyek Mágócsy-Dietz Sándor és Hőgyes Endre egyetemi tanároktól elhunyt természettudósainkról jelentek meg e folyóiratunkban.

A *Pótfüzetek* a mult év folyamán 4000 példányban jelentek meg. Örömmel jelentem, hogy e folyóiratunk mind nagyobb körben terjed, úgy, hogy a jelen év folyamán már 4500 példányban kell kiállítani.

A *Chemiai Folyóirat*, feladatához híven, a chemia haladásairól, újabb gyakorlati és elméleti vívmányairól értesítette előfizetőit, a szak-chemikusokat, gyógyszerészeket s mindazokat, kik a chemia iránt érdeklődnek. Mult évi V-ik kötetének nagybecsű melléklete, *Gyógyszerészeti chemia* Winkler Lajos-tól, sok gyakorlati kíváncsalomnak felel meg.

A *Chemiai Folyóirat* V-ik évfolyama előfizetőinek száma 550 volt.

Tekintve az általános ügyet, a melynek föllendülése hazánkban annyira kívánatos és a melyet e folyóirat közleményeivel, kivált pedig igazán közszükségget pótló értékes irodalmi mellékleteivel szolgál: pártolása a megfelelő körök részéről nem mondható kielégítőnek. Sajnos, vannak törekvések, melyeket nálunk nehezen tudnak megérteni és előmozdításuk, pártolásuk szükségének érzete érintetlenül hagyja az érdeketeket is. Ilyen esetben egyrészt a kitarástól, másrészt az időtől várunk kedvező változást, melyben valami elektromos szikra talán lángra gyújtja az érdeklődésnek ma a közöny hamva alatt szendergő parazsát.

Természettudományi Könyvkiadó Válatatunk a mult évvel X-ik ciklusát kezdte meg 1600 aláíróval. Mint első évi könyvilletmény két kötet jelent meg: *Laufenaue* Károly egyetemi tanár előadásai »*Az idegélet világából*« 5 táblával és 62 képpel, és *Alföldy Dénes* »*A meteorológiai műszerek és elemek*« című munkája, 9 táblával és 28 ábrával. Az első az ember idegéletében fölmerülő jelenségeket ismerteti a fiziológia és pathológia mai felfogása alapján, sok közkeletű balvéleményről világosítva fel az olvasót; a második gyakorlati útmutatást ad a meteorológiai megfigyelésekben s az eszközök használatában, kiterjeszkedve a pozitív adatokon alapuló időjósásra is. A többi nagyobb szabású és díszes kiállítású munka készülöben van és bizonyára dús kárptólás fog adni az első évi illetményeknek aránylag vékony kötetéért.

Mint külön kiadványt emlitem *Bereczki Máté* Gyümölcsészeti Vázlatainak ama részletét, mely a hagyatéku maradt munkából hiányzott s a Választmány újrányomását elrendelte, hogy a házagpótló négy kötetes munka teljességében álljon rendelkezésére gyümölcs-termesztő gazdaközönségünknek.

Az *Országos érdekű kutatások* számláján a mult évben csak *A Magyar Birodalom állatvilágának rendszeres leírása* szerepel azon rovarrendek megjelenésével, melyek a rovarok osztályának katalógusát befejezik. Ezek: az Egyeneszárnyúak (Orthoptera) rendje *Pungur Gyulá*-tól, a Thysanoptera rend *Jablonski József*-től, az Apterygonea rend *Vellay Imre*-től, az Álcerezzsárnyúak (Pseudoneuroptera) és Reczesszárnyúak (Neuroptera) rendje *Mocsáry Sándor*-tól.

Részben ez alpból nyújtott Társulatunk segítséget a *Chemiai Folyóiratnak* és a »*Mathematische und Naturwissen-*

schaftliche Berichte aus Ungarn« évkönyveknek, mely külföldi csereviszonyaink terén nagy szolgálatunkra van. *A Magyar Ornithológiai Központ* törekvéseit a mult évben úgy támogatta Társulatunk, hogy »*Aquila*« folyóiratának 80 példányára fizetett elő a csereviszonyban levő társulatok számára; azonkívül pedig az állattani műszók gyűjtésének munkáját segítette.

Legyen szabad végre megemlítenem, hogy az összegből, mely Társulatunk körében *Biró Lajos* számára gyűlt össze, a mult évben 1000 forintot küldöttünk Új-Guineában kutató hazánkfiának, a ki a Magyar Nemzeti Múzeum néprajzi és állattani osztályát eddig is dús és becses gyűjteménnyel gyarapította és folyvást lelkesen gyűjt és munkálkodik. »Munkámban mindig az lelkesített, — úgy mond *Chyzer Kornél* tagtársunkhoz legújabbán irt levelében — hogy maradandó tudományos becsű anyaggal háláljam meg a magyar művelt közönségnek bőkezű támogatását, mit a Természettudományi Társulat útján részemre juttatott.« Társulatunknak s minden egyes tagjának nagy meglegedésére szolgálhat, hogy bár csekély mértékben is részt vehetett ilyen önzetlen, ilyen nemes törekvés támogatásában.

Erkölcsei támogatásnak nevezhetem a Választmányának azon intézkedését, melylyel a M. K. Államvasutak igazgatóságánál, Budapest székes főváros Tanácsánál és a Felső Uralkodóház ráczkevei uradalmának igazgatóságánál kieszközölte, hogy entomológusaink és botanikusaink az államvasuti vonalak mentén, a főváros külterületin s az illető k. uradalomban névre szóló igazolványokkal gyűjthettek és biológiai megfigyeléseket tehettek. Fogadja a m. k. államvasutak igazgatósága, Budapest székes főváros tanácsa és a ráczkevei k. uradalom igazgatósága szíves előzékenységökért, mellyel a fő-

város környékének természetrajzi megismerését előmozdították, e helyről is őszinte köszönetünket.

Népszerű előadásaink a mult évben a következők voltak: Lóczy Lajos egyetemi tanár három előadást tartott *A Balatonról*; Pékár Dezső egyetemi tanársegéd két előadást *A fényről, a színről és a színes fotografózásról*; Kuthy Dezső egyetemi magántanár egyet *A vízzel gyógyítás élettanáról*; Kosutány Tamás gazdasági akadémiai tanár egyet *A borról, a bor erjedéséről és kristályairól*. Azonkívül Mágócsy-Dietz Sándor egyetemi tanár megkezdte sorozatos előadásait *A növények táplálkozásáról*. Fogadják a t. előadók fáradozásukért, mellyel Társulatunk elsőrendű feladatát betölteni segítettek, szívből fakadó köszönetünket.

Mennyire látogatottak ez előadások, nem szükséges a tisztelt közgyűlés előtt ismételnem. Bizonyára sokan meggyőződtek a közönség eleven érdeklődéséről, nagy számáról és arról is, hogy a közönség, érezve ismeretkörének gyarapodását, meg-megnyilatkozó elégedettséggel hagyja el minden előadás után a termet.

A Természettudományi Társulat népszerű előadásaiban még nem tért le feladata komolyságának útjáról s ha fel is használja a tanítás újabb szemléltető eszközeit és módjait, sohasem téveszti szem elől azt a tiszteletet, mellyel a tudomány csarnokaiban a tudományok méltóságának és a művelt közönség ízlésének tartozik.

Hála és köszönet illeti az egyes egyetemi intézetek igazgatóit, a kik az előadóknak legkiválóbb eszközeiket engedik át használatra; de a Társulat sem kímél költséget, hogy a cél érdekében az előadók kivánságának és a közönség várakozásának eleget tegyen.

Népszerű előadásaink egyikét, Pékár Dezső-ét, a tudomány-egyetem fizikai, a

többit pedig ásványtani intézetének előadó termében tartottuk. Fogadja köszönetünket Ponorithe w r e w k E m i l, a tudomány-egyetem rektora, b. E ö t v ö s Loránd a fizikai, s Krenner József az ásványtani intézet igazgatója, valamint Lengyel Béla, egyetemi tanár, szíveségükért, hogy ama termeket előadásaink számára átengedték.

Szakosztályaink működéséről is csak örvendetést jelenthetek. Négy szakosztályunk 34 ülést tartott, melyeken 53 előadó 86 tárgyról érkezett. Nevezetesen:

Az *állattani* szakosztály ülésén 12-en 24 tárgyról érkeztek; ú. m. Kertész Kálmán, Abafi-Aigner Lajos 4—4, Csiki Ernő, Daday Jenő, Entz Géza 3—3, Jablonowski József 2, Gorka Sándor, Krécsy Béla, Lendl Adolf, Madarász Gyula, Szilády Zoltán, Vängel Jenő 1—1 előadást tartott.

A *növénytani* szakosztály ülésein 14-en 29 tárgyról tartottak előadást; nevezetesen: Schilberszky Károly 5, Bernátsky Jenő, Péterfi Márton 4—4, Mágócsy-Dietz Sándor, Thaisz Lajos 3—3, Hollós László 2, Bikkal László, Fanta Adolf, Fábry János, Filarszky Nándor, Kardos Árpád, Kontur Béla, Pollák Sándor, Wagner János 1—1 előadást tartott.

Ez osztály ez évben is szorgalmasan foglalkozott a *botanikai műszótár* megállapításával.

A *chemiai-ásványtani* szakosztály ülésein 15 előadó 20 tárgyat választott előadása tárgyául; nevezetesen: Winkler Lajos 4, Ilosvay Lajos, Weszelszky Károly 2—2, Bernauer Zsigmond, Buchböck Gusztáv, Glancz Vilmos, Kalecsinszky Sándor, Krenner József, Loczka József, Nuricsán József, Pfeifer Ignác, Schürger János, Szarvasy Imre, Windisch Richárd 1—1 előadást tartott.

Az *élettani* szakosztály ülésein 12 előadó 13 tárgyról érkezett, ú. m. Ransch-

burg Pál 2, Abonyi József, Fenyvessy Béla, Guszman József, Hutyra Ferencz, Oláh Gusztáv, Pólya Jenő, Schaffer Károly, Scheiber Sámuel, Szily Adolf, Thanoffer Lajos, Tangl Ferencz 1—1 tárgyról.

Eleven munkásság tapasztalható minden szakosztályban, miként erről e sorozat és a Közlönyben megjelenő jegyzőkönyvi kivonatok tanuskodnak. Régibb erők tartanak tanulságos előadásokat és ifjabbak adják elő vizsgálataik, tanulmányaik zsengeit. E részben is köszönetünket kell kifejeznünk az egyes intézetek igazgatóinak: Entz Géza műegyetemi, Klug Nándor, Mágócsy-Dietz Sándor és Than Károly egyetemi tanároknak, a kik havonként szívesen látják intézetükben a szakosztályokat.

Ezzel végére értem szellemi működésünkről való jelentésemnek. A földművelésügyi miniszter úrnak jeleztem elismerésen kívül tudnék még felhozni többet is tagtársaink köréből, ha szükségét látnám. De azt hiszem, legjobb hőmérője valamely testület működése elismerésének és a bele helyezett bizodalomnak, mikor a tagtársak örökítő alapítványokkal az idők végeig óhajtják biztosítani a jónak, hasznosnak ismert működést. E tekintetben, t. Közgyűlés, a lefolyt év egyedüli a Társulat életében; tagtársaink ez évi alapítványaival alaptókénk nem kevesebb mint 23790 koronával gyarapodott. Engedje meg a t. Közgyűlés, hogy e nemesen gondolkozó tagtársaink nevét e helyen is felolvassam. Ime, alapító tag lett:

Báró Ambrózy István főrendiházi tag, Malonyán, 200 koronával;

néhai Bereczky Máté földbirtokos, kinek hagyatékából 12000 K. maradt Társulatunk alaptókéjére;

Dr. Degen Árpád, a m. k. magvizsgáló állomás főnöke, Budapesten, 400 koronával;

Dr. Istvánffi Gyula, a m. k. szőlészeti kísérleti állomás főnöke, Buda-

pesten, 20 éves tagsága emlékére 200 koronával;

Karczag István, birtokos, Götzen-dorfban, 120 koronával;

Dr. Klug Nándor, egyetemi tanár Budapesten, ki régibb 100 forint alapítványát újabb 200 koronával toldotta meg;

Dr. Kontur Béla földbirtokos, Budapesten, 20 éves tagsága emlékére 200 koronával;

Dr. Laufenaucr Károly egyetemi tanár Budapesten, 1000 koronával; toronyai Rigó Ferencz országgyűlési képviselő, Debreczenben, 120 koronával;

Dr. Tóth Imre m. k. bányakerületi főorvos, Selmeczen, 30 éves társulati tagsága emlékeztére 120 koronával;

a soproni m. k. honvéd főreáliskola, 400 koronával.

Nemcsak mi, hanem a jövő nemzedékek is halásan fogják emlegetni az alapítókat, kik a természettudományi ismeretek terjesztése ügyének soha el nem muló segítségét szenteltek. Az alapító tagok száma jelenleg 250.

De szabad talán a rendes tagok létszámának emelkedését is mint örvendetes jelenséget s arra való bizonyóságot fölemlítenem, hogy Társulatunk becsületes munkájával a magyar közönség egészséges érzékének megfelelő jó úton halad s azon a 8148 tagtárson kívül, a kik jelenleg alkotják Társulatunkat, más ezrek bizalmát fogja megérdemelni a jövőben is. A lefolyt évben 657 új tagot választottunk.

Ujak jönnek, a régiek mennek, elhalnak; ez már így van a szerves világban. Minket is 105 tagtársunktól fosztott meg a halál a múlt évben, kik között számos régi, 30—40 év óta buzgó tagtársunkat gyászoljuk. És elvesztettük néhány lelkes munkatársunkat, a természettudományok művelőit és terjesztőit, kiknek sírjára tegyük le ez alkalommal is kegyeletes megemlékezésünk koszorúját.

Legsajgóbb a fájdmunk Mihalkovics Géza elvesztésén, ki mint tudós és népszerű előadó, mint író és tanár, feledhetetlen marad nemcsak Társulatunkban, hanem a természettudományok összes irodalmában is. Meghalt Dr. Hídegh Kálmán tanár, 33 éven át tagtársunk, ki különösen a magyar fakóérczek elemzésével örökítette meg nevét Társulatunkban; és meghalt Dr. Szontágh Miklós orvos, 30 éven át tagtársunk, egykoron a Közlönynek szorgalmas munkatársa és a választmány tagja. Elvesztettük Lengyel Bálint irodatisztünket, kedves irodaigazgatóknak édes öcscsét, neki fáradhatatlan segítőjét, nekünk hasznos munkatársunkat. Azonkívül elragadta a halál Török József ismeretes budapesti gyógyszerészt, ki 43 éven át volt Társulatunk tagja, Liphay Béla bárót, a ki 25 éven át, és Hauer Ferencz lovagot, a hírneves geológust, a ki, mint levelező tag, 42 éven át volt díszére Társulatunknak. Igaz kegyeletünk őrizze meg mindnyájok emlékét.

Tisztelt Közgyűlés! Aristoteles a játékról mondja, hogy célja a felüdülés a munka fáradságai után, és e felüdülés kellemes is — úgy mond —. mert mintegy orvosszere a munka keserűségeinek.* Én a közgyűlést mondom ilyen felüdülésnek a munka fáradságai után, midőn tisztviselő és választmány ide állunk az egybegyűlt tagtársak színe elé, összefoglaljuk egy-egy évi munkánk eredményét s jól esik néhány perczre megnyugodnunk azzal az önérzettel, hogy »jó harczot harczoltunk«. Álszerénységgel vádolhatnának, ha nem azt mondanám, hogy sokat dolgoztunk, sőt, hogy a munkába — Aristoteles szavával élve — olykor keserűség is vegyült. Az a 140—150 ívnyi kiadvány magától meg nem jelenik, s a százféle ügy gond nélkül megoldásra nem kerül. Keserű csak az volt, hogy mun-

* M. Paed. 1899. 556. l.

kánkban, intézkedésünkben valamennyi tagtársunk kívánságának és ízlésének nem tudtunk eleget tenni. Szemfényvesztéssel, reklámmal élő korunkban mi is nem egyszer voltunk kísértetnek kitéve; a sátán minket is fel-felvitt a bibliai magas hegyre, s nekünk ígérte az egész országot, ha őt leborulva imádjuk. Mi azonban »hitünket megtartottuk«, azt a hitet, mely azt vallja, hogy a míg a szolid munkának, az igaz törekvésnek, a pozitívizmusként becsülője akad nagy Magyarországon, nem kell féltetni Társulatunkat az érdeklődés csökkenésétől. Hitünk és tanácsunk, most, midőn tisztünket a közgyűlés kezeibe tesszük le, hogy tartsa meg Társulatunk *erkölcsi szabadságát* a jövőben is és — örökzedjék a hamis profétáktól!

III.

PÉNZTÁRI JELENTÉS.

— Lengyel Istvántól. —

Mélyen tisztelt Közgyűlés! Társulatunk ötvenkilenczedik életévének pénztári számadását lelki megnyugvással mutatom be a m. t. közgyűlésnek.

Nem volt még Társulatunk életében esztendő, a mely az *alaptőkét* oly tekintélyes összeggel növelte volna, mint a múlt év. E növekedés 11 895 frt 73 krt, tehát majdnem 10⁰/₀-ot tesz, holott máskor 3—5 százalék szokott lenni.

Másfél évtizeddel ezelőtt egyik jelentésemben úgy mellesleg megjegyeztem, hogy alaptőkénk a nagy forgalom mellett is aránylag lassan növekszik, mert a Társulat bevételeit megint csak vissza adja könyvek alakjában a tagtársaknak; az meg nem igen esik meg, hogy alaptőkénket valamely számbavehető nagyobb hagyaték gyarapítaná. Hála a jó sorsnak, ezt is megértük és panaszom elnémul. Boldogult Bereczki Máté hagyatékából, a melyet Dr. Mülek Lajos tagtársunk és Mátéffy Lajos ügyvéd úr segítségével a múlt évben leborolyítottunk, nem kevesebb mint 6000

forintot irhattunk az alapítványokhoz, s ezenkívül a végrendelet értelmében kiadtuk a boldogult munkájának, a »Gyümölcsészeti Vázlatok«-nak hiányzó részeit 1090 frt 75 kr. költséggel.

Ama 6000 frt alapítványról a végrendelet szó szerint a következőt mondja: »Minden elszámolt és örököseimnek nem hagyott vagyonom a Kir. Magyar Természettudományi Társulatra hagyom olyan kikötéssel, hogy azt tíz évig kamatoztassa és tíz év után az évenkénti kamatokat használja fel arra, hogy francia, német és angol régebb és újabb gyümölcsészeti munkákat szerezzen be rajta, hogy így apródonként hazánknak a gyümölcsészet irodalmából olyan gyűjteménye legyen a társulat könyvtárában, a milyennel kevés ország fog dicsekedhetni. Ha azután együttl lesz, a mennyire lehetséges, a gyümölcsészetről kiadott minden jelesebb munka, kívánom, hogy akkor a kamatokat olyan gyümölcsészek jutalmazására fordítsa, a kik vállalkoznak az én »Gyümölcsészeti vázlatok« című munkámat oly modorban tovább folytatni, mint a mily modorban készült az általam irt négy első kötet. A gyümölcsök is, mint az emberek, születnek és elhalnak. Az újszülött gyümölcsfajokat megismertetni különben is az újabb nemzedék feladata leszen. Ezért kívánatos, hogy a »Gyümölcsészeti vázlatok« című munkámnak folytatása legyen, mert csak így remélhető, hogy a gyümölcsismeretben a magyar sem marad hátrább a nyugoti nemzeteknél. Az volt életemnek egyik fő-célja, hogy, a miben nemzetünk leghátrább maradt, a gyümölcs-ismeretet terjesszem hazámban, tehát csekély hagyatékommal halálom után is ezen cél elérését akarom előmozdítani«. Így lett B e r e c z k i M á t é társulatunk legnagyobb alapítványosainak egyike. Elhagyott sírhalmára Társulatunk emlékkövet fog emeltetni; áldott legyen emlékezte!

E nagy alapítványon kívül pártoló és örökítő tagsági díjból is 1555 frt gyarapította e számlánkat.

A Könyvkiadó Vállalat lefolyt ciklusai 2340 frt 73 krajczárral, a forgó tőke évi öt százaléka pedig 2000 frttal növelte a Társulat alapítóját, úgy hogy beleértve az országos segély számlájának adott 3848 frt 45 kr követelést is, a Társulat alapítóját 136643 frt 04 krajczár.

A *forgó tőke* számláját külön is bemutatom, hogy össze lehessen hasonlítani az előiránnyal és a megelőző évi forgalommal.

A költségelőirányzat a bevételeket is, a kiadásokat is meglehetősen magasra emelte ez évben, mert e számlánkra rendkívül sok teher nehezedik. És valóban minden igyekezetünk latbavetésére volt szükség, hogy az előirányzott magas bevételi tételeket elérjük. Így azután a bevételi előirányzat magas tételeit sikerült nem csak elérnünk, hanem a 39976 frt 70 krajczár bruttó bevételben 1618 frt 74 krral túl is haladnunk.

A kiadásoknál igyekeztünk ugyan takarékoskodni, de már ott, a hol a szellemiekről van szó, félre kellett tennünk a takarékosagot, s a miként a Természettudományi Közlöny és az Előadások, Pótfüzetek rovatában látni méltóztatik, 18347 frt 15 krt, azaz majdnem kétezer forinttal többet fordítottunk e szellemi ügyekre, mint a megelőző esztendőben. Így a forgó tőke mindössze 224 frt 23 kr. évi maradékkal megy át a jövő évre. A szellemiekre történt eme tetemesebb kiadásainkat szükségessé tette a mi jó fizető tagtársainknak örvendetes szaporodása.

Igéretet tettünk, hogy ha a fizetők száma eléri a 6000-et, a Közlöny évenkénti ívszámát 30-ról 40-re, ha eléri a 7000-et, 40-ről 50-re emeljük és ha eléri a nyolczezeret, akkor a Közlöny havonként kétszer jelenik meg. És valóban ez évben a Pótfüzetekkel együtt összesen

60 ívet adtunk tagtársaink kezébe. Ha a befolyt tagdíjakat vesszük alapul, az tűnik ki, hogy a befizetett 6681 frt helybeli és 17715 frt vidéki évdíj összege megfelel 7238 darab tagsági díjnak. Igaz, hogy ebbe hátralék és némi előre fizetett tagdíj is van, de hát ez minden évben majdnem ugyanaz, s így évenként kiegyenlíti egymást. Az első és második turnust tehát már átléptük; Társulatunk az ígértét teljesítette. Mily nagyszerű volna megérnünk a harmadik feltétel teljesülését is!

Az állami segély oly csekély már a széleskörű munkálkodáshoz, hogy a folyó kiadások fedezésére tavaly is, most is kölcsön kellett vennie. Ez idő szerint 3848 frt 45 krral adósa az alaptőkének, s nincs is remény e deficiztből való kibontakozásra mindaddig, a míg a »Magyar fauna katalógusa«, ez a nagyszabású munka, be nem fejeződik.

A magánsegély rovatában B i r ó L a j o s újguineai kutatásaira ez évben mindössze 66 frt 95, az Akadémiai Erzsébet-emlékre 29 frt 20 kr. érkezett be. Birónak ez idén, 1000 frtot küldöttünk el, úgy hogy még 679 frt 30 krja van a takarékpénztárban. Az akadémiai Erzsébet-emlékre begyűlt 341 frt 15 krral végleg beszámoltunk a M. Tud. Akadémiának.

A Földművelésügyi M. K. Minisztérium, miként erről a titkári jelentés bővebben megemlékezett, igen elismerő leirat kíséretében Társulatunkat kérte fel, hogy a legutóbb megjelent nagy ornithológiai munkát, C h e r n e l I s t v á n - n a k az ornithológiai központ útján kiadott »Magyarország madarai« című nagy művét terjessze. E munkából decemberben 54 példányért 648 forint folyt be, mellyel annak idején be fogunk számolni a magas Minisztériumnak. Minő kár, hogy e derék munkát nem sikerült besoroznunk a Könyvkiadó vállalat könyvilletményei közé: az aláírók a legszívesebben

fogadták volna és mi is rövid úton hirtelen 2000 példányban tudtuk volna elterjeszteni széles hazában; holott így évek munkája lesz, míg az átvett 1500 példányt laassanként eladhatjuk.

A Könyvkiadó vállalat régi ciklusai, különösen az újabban szokássá vált karácsonyi könyvvásár rendezése következtében is, még meglehetősen kelendőségnek örvendenek, s ez idén is 2340 frt 73 krral gyarapították alaptőkénket.

Az új, immár tizedik ciklus, még kezdetén van, s 3740 frt 08 kr maradékot visz át 1900-ra.

A *Chemiai Folyóirat* előfizetésekből, eladott könyvekből stb. 2418 frt 15 kr vett be, s az évi segítséggel együtt fedezte is a kiadásokat, sőt 382 frt 13 kr. maradékot is tüntet fel, mely az október—decemberi számok kiállítására van szánva.

Az egyes számlák évi maradékait összegezve, kitűnik, hogy december 31-ikén Társulatunk pénztári kezelése alatt 147927 frt 78 kr. volt értékpapirokban, kötvényekben, takarékpénztári könyvekben és készpénzben.

Ezekből látni méltóztatik, m. t. Közgyűlés, hogy Társulatunk szellemi életének elevenségével karöltve halad az anyagiak ügye is és hogy a múlt év is meghozta az örömrózsákat a serény munkálkodásban, megtermette gyümölcsét az anyagiak emelkedésében. A hol ily eredmények vannak, öröm a munka! De a rózsáknak tövisei is vannak. Ezek a tövisek a tagdíjjal hátralékos tagtársainktól származnak.

Mélyen tisztelt Közgyűlés! Az imént említett s a Társulat kezelése alatt levő összeg ez év elején koronaértékben megduplázódott. Adja az ég, hogy vele együtt hátralékos tagtársainknak szeretete és ügybuzgalma is megkétszereződjék, hogy így rózsák teremjenek Társulatunk számára — tövisek nélkül.

A K. M. Természettudományi Társulat pénztárának állása 1899. végén.

Bevétel.	frt	kr.	Kiadás.	frt	kr.
Maradékok összege 1898-ról ...	135935	67	<i>Alaptőke kiadásai:</i>		
<i>Alaptőke bevételei:</i>			Az orsz. segély deficiztjére kölcs.	3848	45
Orsz. ¹ segély megtéríti a tavali kölcsönt ...	2654	96	Kötvények törlesztéséből ...	20	—
Örökítő s pártoló díjakból ...	1055	—	<i>Forgó tőke kiadásai:</i>		
Kiváltott kötelezvényekért ...	20	—	Természettudományi Közlönyre	13871	58
Bereczki Máté hagyatéka ...	6000	—	Előadás, Pótfüzetek ...	4475	57
Laufenauer Károly alapítványa ...	500	—	Könyvtára ...	2797	93
Könyvkiadó-Vállalat lefolyt ciklusából ...	2340	73	Oklevelekre ...	522	10
Forgó tőke évi bevételéből 50/o ..	2000	—	Kis nyomtatványokra ...	775	56
<i>Forgó tőke bevételei:</i>			Iroda ...	182	44 $\frac{1}{2}$
Oklevéldíjak ...	1174	—	Házbér ...	2840	—
Helybeli tagdíjak ...	6681	—	Bútor, eszköz ...	145	55
Vidéki tagdíjak ...	17715	—	Fűtés, világítás ...	491	82
Kiadványok, Pótfüzetek ...	6904	56	Pósta, vegyes ...	1102	39
Vegyések, postapénzek ...	861	70	Tiszti díjazás ...	7762	53
Kamatok, szelvények ...	5282	48 $\frac{1}{2}$	Szolgafizetés ...	1194	—
<i>Országos kutatások bevételei:</i>			Rendkívüli; pályadíj ...	1591	—
Állami segély 1899-ben ...	4000	—	Alapítványul iratott ...	2000	—
A folyó évi deficizt ...	3848	45	<i>Országos kutatások kiadásai:</i>		
Magánsegélyből:			Állami segélyből:		
Schilberszky pályadíja ...	25	—	Alaptőkénk tavali kölcsön fe-		
Biró L. új-guineai kutatására ...	66	95	dezésére ...	2654	96
Kutatások állandó alapjára ...	27	—	Kutatás, írói díjak ...	1373	—
Akadémiai Erzsébet-émlékre ...	29	20	Nyomatás, bekötés ...	2520	49
Trefort-émlékre, kamatok ...	245	41	Berichték díja ...	300	—
Bereczki hagyatéka műveinek kinyomatására ...	1293	97	Chemiai Folyóíratra ...	1000	—
Chernel »Madarak« 54 példányának ára ...	648	—	<i>Magánsegélyből:</i>		
<i>Könyvkiadó-Vállalat bevételei:</i>			Biró Lajosnak kutatásokra ...	1000	—
Lefolyt ciklusokban könyvekből	6156	58	Akadémiának Erzsébet-émlékre	285	15
Tizedik ciklusban:			Segélyalaptól mikroszkóp vásárlására fordított ...	50	—
Évdíjakból ...	6493	—	Schilberszky-díj Hollósnak ...	75	—
Akadémia segélye ...	2000	—	Bereczki »Gyümölcsészet«-ének nyomtatására ...	1090	75
Kötésdíjakból ...	1293	60	<i>Könyvkiadó-Vállalat kiadásai:</i>		
<i>Chemiai Folyóírat bevételei:</i>			Lefolyt ciklusban:		
Előfizetésekben, kamatokból ...	2418	15	Nyomatás, kötés, kezelés ...	5272	04
Állami és társulati segély ...	1500	—	Alapítványul iratott ...	2340	73
			<i>Tizedik ciklusban:</i>		
			Írói díjak ...	906	25
			Rajzok, műlapok ...	1355	67
			Kis nyomtatvány, pósta stb. ...	756	86
			Kezelési tiszti díj ...	973	95
			Kötésdíjak ...	1274	79
			Szolgafizetés ...	779	—
			<i>Chemiai Folyóírat kiadásai:</i>		
			Írói szerkesztői díjak ...	1547	75
			Rajzok, metszetek ...	49	70
			Körlevelek exp., vegyes ...	123	52
			A lap nyomtatása ...	1559	65
			Kezelési díj ...	332	45
			Összes kiadás ...	71242	63 $\frac{1}{2}$
			<i>Maradékok összege 1900-ra ...</i>	14792	78
				219170	41 $\frac{1}{2}$
				219170	41 $\frac{1}{2}$

Bevétel.	frt kr.
A maradékok így oszlanak meg a számlákon:	
Alaptőke <i>p. é. k.</i>	132794.59
Forgó tőke maradéka	224.23
Magánsegély, Trefort-alap, Tőzeg- ügy, Bíró-segély, Madarak stb.	9386.75
Könyvkiadó-Vállalat	3740.08
Chemiai Folyóirat <i>p. é. k.</i>	1782.13
	<hr/>
	147927.78

Budapest, 1899. december 31-ikén.

A választmány részéről kiküldött szám-
és pénztárvizsgáló bizottság:

DR. SCHILBERSZKY KÁROLY, s. k.
DR. STAUB MÓRICZ, s. k.

Kiadás.	frt kr.
A maradékok ekkép vannak elhelyezve:	
Földhitelintézetnél <i>p. é.</i>	106766.24
Takarékpénztárban	37226.75
Kötelezvényeken	1740.—
Társulati pénztárban	2194.79
	<hr/>
	147927.78

LENGYEL ISTVÁN,
pénztárnok.

A közgyűlés részéről kiküldött szám-
és pénztárvizsgáló bizottság:

KINDERMANN JÓZSEF, s. k.
DR. LAKITS FERENCZ, s. k.
WACHSMANN FERENCZ, s. k.

A K. M. Természettudományi Társulat részére tett alapítványok.

	frt kr.
Almásy György, 1898 (1893)...	45.—
Alpár Ignác, 1885 (1884)* ...	100.—
Br. Ambrózy István, 1899 (1895)	100.—
† Gróf Andrássy György, 1846	104.—
Anisits Dániel, 1896	100.—
† Antal Géza, 1882 (1871) ...	100.—
Aujeszký Aladár, 1897 (1887) é.	100.—
Balla Pál, 1883 (1879)	60.—
† Balogh Kálmán, 1874 (1860)	200.—
Barkassy Géza, 1897 (1869)...	200.—
Baronyi testvérek, 1880. é. ...	100.—
Batizfalvy Sámuel, 1885 (1855)	100.—
Gróf Batthyány Gézané, 1879	60.—
† Gróf Batthyány Lajosné, 1879	60.—
Bauman Lajos, 1898 (1896) k.	60.—
† Békési Gyula, 1873 (1871)...	60.—
† Bene Ferencz, 1858	210.—
† Bene Rudolf, 1874 (1847) é. 1890	1000.—
† Benedek József (hagyatéka) 1867	79.22
† Bereczki Máté (hagy.) 1899 (1872)	6000.—
Blathy Ede, 1874 (1872)	60.—
Brázay Kálmán, 1885 (1880)...	100.—
Budapesti Ref. főgimnáziumi ifjuság önk. társ., 1883—90	200.—
† Bugát Pál (pályadíjakra) 1864 (1841)	2000.—
Bugát gyűjtése Schuster János névére, 1847	2566.02

* A zárójelben levő évszám a rendes taggá való megválasztás idejét, az *é. és k.* betű pedig azt jelenti, hogy az alapítvány *érték-papírban* tétellett, vagy *kötelezvényen* van.

	frt kr.
† Bukovinszky József, 1887 ...	245.52
† Bulla Theofil, 1867	60.—
Chernel István, 1892 (1878) ..	60.—
† Császár Károly, 1875 (1865)	100.—
† Csaszur Márton, 1857	180.—
† Csengery Antal, 1873 (1853) é.	100.—
Csopey László, 1891 (1875) ...	100.—
† Czapkai József, 1869	200.—
† Czindery László, 1846	105.—
† Czögler Alajos, 1882 (1879)	60.—
Daday Jenő, 1889 (1875)	100.—
Dávid Vilmos, 1882 (1871) ...	100.—
Degen Árpád, 1899 (1892) ...	200.—
Gróf Degenfeld-Schomberg Pál, 1898	100.—
Dollinger Gyula, 1887 (1883) é.	100.—
Domaniczky Istv., 1873 (1869) é.	105.—
† Egresy Rezső, 1872 (1861) é.	525.—
Entz Géza, 1892 (1868)	100.—
Ifj. Entz Géza, 1896	100.—
Báró Eötvös Loránd, 1874 (1869)	200.—
Gróf Erdődy György, 1890 ...	200.—
Ernusz Kelemen, 1887	60.—
Eszterházy-könyvtár, 1882 ...	60.—
Farkas Ödön, 1894 (1881) ...	60.—
Gróf Festetics Pál, 1875	200.—
Fodor József, 1880 (1869) ...	200.—
Forster Gyula, 1890 (1881) ...	100.—
† Frivaldszky János, 1892 (1852)	200.—
Fröhlich Izidor, 1891 (1876)...	200.—
Gaál Gaston, 1898 (1890) ...	60.—
† Gecző Gedeon, 1892 (1873)...	569.40

	frt kr.		frt kr.
Gelléri Szabó János, 1893 (1878) értékpapirban	100.—	† Kossuth Lajos, 1876 é.	105.—
† Gerando Attila, 1880 (1873)..	60.—	Kosutány Tamás,, 1880 (1872)	60.—
Goldberger Lajos, 1893	100.—	† Kovács István, 1869.	60.—
Grittner Albert, 1894 (1884)..	200.—	† Kriesch János, 1875 (1863)..	100.—
† Gschwindt Mihály, 1868	100.—	† Kubinyi Ágoston, 1866... ..	500.—
† Gubicz Andrásné, 1875... ..	100.—	Kussinszky Arnold, 1872 (1864)	60.—
Gulácsy Béla, 1889 é.	100.—	Lakits Ferencz, 1891 k.	100.—
Gyömörei Vincze, 1875 (1869) é.	100.—	Lányi Gyula, 1890... ..	200.—
Gyulai Pál, 1888 (1857)	100.—	Lányi László, 1891 (1877) ...	60.—
† Gróf Hadik Béláné, 1876	200.—	Laufenauer Károly, 1899 (1880)	500.—
† Hám János, 1847.	210.—	† Lechner Lajos, 1876 (1864)..	100.—
† Hamaliár Károly, 1873 (1867)	60.—	Lende Ede, 1897 (1891)	60.—
† Hammerschmidt Ferencz, 1846	105.—	Lendl Adolf, 1890 (1886) é. ...	100.—
Hanusz István, 1878 (1869) ...	60.—	† Lengyel Bálint, 1899 (1891)..	35.—
† Hartl Alajos, 1884 (1860) ...	100.—	Lengyel Béla, 1887 (1866) ...	200.—
† Haynald Lajos, 1864 é.	525.—	Lengyel István, 1892 (1872) ...	100.—
Hazai első takarékpénztár, 1871/73 és 1881/82	700.—	† Leutner Károly, 1873 (1868) é.	105.—
Hegyfoki Kabos, 1898 (1873)..	60.—	Lichtenberg Kornél, 1891... ..	100.—
† Hetényi Mihály, 1876 (1871)	500.—	† Br. Lopresti Árp., 1870 (1868)	60.—
Hohenauer Ignác, 1877 (1868)	100.—	Luczenbacher Jenő, 1896 (1873)	100.—
Hopp Ferencz, 1892	100.—	Id. Luczenbacher Pál, 1888 ..	200.—
Hógyes Endre, 1877/92 (1871)	200.—	Mágócsy-Dietz Sándor, 1892 (1875)	100.—
† Hunfalvy János, 1880 (1856)	100.—	† Margó Tivadar, 1873 (1845)	200.—
Ilosvay Lajos, 1885/98 (1872) ...	200.—	— pályadíjra 1892/5-ik évben..	1000.—
† Ipolyi Arnold, 1873 (1868)..	60.—	Melczér Gusztáv, 1897 (1888)	100.—
Istvánffi Gyula, 1899 (1879)...	100.—	† Mészáros Károly, 1883 (1869)	100.—
Jagicza Lajos, 1874 (1869) ...	100.—	† Micskey Imre, 1877 é.	100.—
† Jedlik Ányos, 1873 (1841) ...	100.—	Micskey-Soós Anna, 1877 é. ...	100.—
Jendrássik Ernő, 1894 (1891)..	100.—	† Mihálikovits Géza, 1880(1869)é.	100.—
Jezovics Károly, 1874 (1870)	60.—	† Miklovics György, 1878 (1868)	100.—
† Juhász Norbert, 1884 (1868)	100.—	† Mikó János, 1883 (1868)..	60.—
† Jurányi Lajos, 1892/7 (1862)	1200.—	Müller Kálmán, 1882 (1879)...	100.—
Kállay Béni, 1873 (1859)... ..	100.—	† Gróf Nádasy Ferencz, 1846	104.—
Kanitz Arisztides, 1895	60.—	Nádasy Kálmán, 1887.	60.—
Karczag István, 1899	60.—	† Nagel Emil, 1892 (1883). ...	100.—
† Karlovszky Zsig., 1873 (1857) é.	100.—	Nagy Sándor, 1889... ..	100.—
† Gróf Károlyi Gyula, 1890 ..	200.—	Németh Titusz, 1898 (1874) ...	100.—
Kaufmann Kamilló, 1896 (1872)	100.—	Ney Béla, 1873 (1871)	95.—
Kempelen Imre, 1889 (1872)...	200.—	† Nikl Mihály, 1881 (1874) ...	100.—
† Kempf Istvánné, 1895	548.—	Nuricsán József, 1898 (1883) é.	100.—
Keresk. Ifjak Egyesül., 1873 é.	100.—	† Ónody Bertalan, 1878 (1873) é.	210.—
Kétli Károly, 1881 (1862)... ..	100.—	† Opitzky János, 1886 k.	1000.—
Kléh István, 1891	200.—	Orbay Antal, 1873 (1857).. ...	48.—
Klein Gyula, 1883 (1870) é. ...	100.—	Orsz. nőképző-egylet leány- tanodájának önk.-köre, 1886	100.—
Klug Nándor, 1892/9 (1872) ...	200.—	Pacher I. Donát, 1887 (1878)..	60.—
† Koller Ferencz, 1873 (1869)	48.—	Palczer Ernő, 1874 (1869) ...	67-50
Konkoly Miklós, 1874 (1869) ...	105.—	Papp Ragány János, 1883 (1871)	51.—
Kontur Béla, 1899 (1880)	100.—	Paszlavszyk József, 1891 (1870)	100.—
† Kopácsi József, 1846.	60.—	† Perémi Gábor, 1881 (1875)..	700-05
Korányi Frigyes, 1880 (1865) é.	100.—	Pethó Gyula, 1876/96 (1869) é.	200.—
Korányi Sándor, 1895 (1892) ...	100.—	Petrovits István, 1894 (1885)..	100.—
† Korizmics László, 1860 (1857)	100.—	Br. Podmaniczky Frigyes, 1873 (1859) értékpapirban	100.—
Gr. Korniss Emil, 1875 (1870) é.	105.—		

	frt kr.		frt kr.
Báró Podmaniczky Géza , 1889 (1886)	100—	† Szigli Gábor , 1846	105—
† Pollák Henrik , 1894 (1869) ..	200—	Szily Kálmán , 1873/92 (1860) é.	410—
† Prágay Károly , 1893 (1869) ..	200—	Szily László , 1884	60—
Preysz Kornél , 1891 (1890) ...	60—	Szlávy József , 1889	100—
† Pulszky Ferencz , 1876 (1872) ..	100—	Szolnoki áll. gimn. , 1892	100—
† Pyrker László , 1846	315—	† Szónyi Pál , 1878 (1846)	200—
† Rába Miklós , 1873 (1871) ...	60—	Szuper Lajos , 1891 (1862) ...	60—
Ráth Arnold , 1893 (1874) é.	200—	† Szűts István , 1875 (1869) ...	60—
Rátz László , 1891 (1883) ...	200—	† Takács János , 1880 (1846) ..	100—
Réczey Imre , 1883 é.	100—	M. k. tengerészeti hatóság Fiumében 1875	100—
Reiner Zsigmond , 1886, 1888.	100—	Than Károly , 1874 (1859) é. ..	200—
† Richter Alajos , 1846	210—	† Than Sándor , 1890 (1862) é.	500—
Toronyai Rigó Ferencz , 1899 ..	60—	Thanhoffer Lajos , 1877/05 (1868)	200—
† Br. Ritterstein Ágost , 1846.	105—	† Tomory Anasztáz , 1858	105—
† Rochos István , 1846 (1841) ..	105—	Tóth Imre , 1899 (1871)	60—
Rombauer Emil , 1893 (1877) ..	60—	Könyves Tóth Mihály , 1889 (1884) é.	100—
Rombauer Tivadar , 1893 (1877)	60—	Ungváry Vilmos , 1882 (1869) ..	60—
Rósa Imre , 1898 (1874)	100—	Vadona János , 1889 (1872) ...	100—
† Róth Samu , 1888 (1873) ...	60—	Válya Miklós , 1883 (1876) é. ...	100—
† Rózsabegyi Aladár , 1887 (1874)	60—	Vángel Jenő , 1896 (1883)	100—
Sáska Mihály , 1874 (1869) ...	100—	Varga Zsigmond , 1885 (1868) ..	200—
Schafarzik Ferencz , 1888 (1877) értékpapirban	100—	Varró Indár , 1898	100—
Schilberszky Károly , 1898 (1883)	100—	Vásárhelyi Imre , 1878 (1862) é.	100—
Schmidt Antal , 1897 k.	100—	† Vidéky Ferencz , 1883 (1870)	100—
Schulek Vilmos , 1880 (1875) ..	100—	Virágh Elek , 1877 (1868)	60—
Schuller Alajos , 1879 (1868) é.	105—	† Wagner János , 1873 és 1886 (1870) készpénz és értékpapir	205—
Schuschny Henrik , 1893 (1878)	100—	† Wagner Pál , 1882 é.	100—
Schvarcz Gyula , 1864 k.	300—	Wartha Vincze , 1876 (1868) é.	100—
Schvartz Ottó , 1884 (1871) ...	60—	Gróf Wenckheim Frigyes , 1888	100—
† Scitovszky János , 1864	500—	Wittmann Ferencz , 1896 (1881)	100—
Semsey Andor , 1874	100—	† Ybl Miklós , 1873	100—
† Serly Károly , 1895 (1871) ...	25—	Zimányi Károly , 1895 (1883) ..	100—
Serly Sándor , 1885 (1872) ...	60—	Gróf Zselénsky Róbert , 1890 (1872)	100—
† Simon Elek , 1869 é.	105—	Zsigmondy Géza , 1886 é.	100—
† Báró Sina Simon , 1856	525—	† Zsivora György , 1874	100—
† Sipos Pál , 1881 (1869) ...	60—		
† Somogyi Károly , a Szegedi Somogyi-könyvtár nevére 1878	200—	A K. M. Természettudományi Társulat saját alapítványai :	
† Somogyi Rudolf , 1873 (1860) é.	100—	a) A »Népszerű előadások« jö- vedelme 1866-ban	300—
Somssich Andor , 1891	100—	b) A Bugát-Schuster alapítvány kamatai (1868—73)	1417-75
† Somssich Pál , 1884	100—	c) A Könyvkiadó Vállalat jö- vedelme (1872—1899)	16753-94
Soproni m. k. honvéd-főreál- iskola , 1899	200—	d) Kátai Gábor volt titkár em- lékére 1878	200—
F. Sörös Luiza , 1884 (1876) é. k.	200—	e) Montedegói Albert Fe- rencz emlékére	100—
Staub Móricz , 1892 (1865) ..	100—	f) Tőkésítés az 1878—1899-ik évi pénztári maradékból ...	59843-35
Stiller Bertalan , 1897 (1870) ...	100—		
† Szabó József , 1877 (1848) é.	105—		
† Szandtner Henrik , 1873 (1870)	60—		
† Szaniszló Ferencz , 1845	52-50		
Gróf Széchenyi Béla , 1889 ...	200—		
† Dr. Szelényi Lajos , 1873 (1869)	100—		
† Szentandrassy Lajos , 1877 ..	60—		

A készpénzben befolyt alapítványokból esetről esetre értékpapirokat vásároltunk, valamint az időközben kihúzott értékpapírok beváltási árát is megint értékpapírokba fektettük. És így az alapítványok a mai napon következőleg vannak elhelyezve:

Készpénz:	
a) A Társulat számláján ...	25688-35
b) Földhitelintézetnél ...	16-24
Értékpapír a Földhitelintézetnél	105450-—
Kötelezvény	1640-—
Követelés az országos segélytől	3848-45
	<u>136643-04</u>

A chemiai alap részére tett alapítványok.

	frt	kr.
Földváry Vilmos chemikus é.	100-—	
Ilosvay Lajos m. e. tanár	100-—	
Jármay Gyula gyógyszerész.	100-—	
† Csávássy Kiss Károly gyógyszer.	100-—	
Kiss Károly igazgató tanár	100-—	
Neumann Zsigmond chemikus	100-—	
Rombauer Emil igazgató tanár	100-—	
Scheneck István ny. tanár é.	100-—	

Budapest, 1899. december 31-ikén.

	frt	kr.
Telbisz János törvzs. chemikus k.	100-—	
Than Károly főrendi tag, e. tnr. é.	1000-—	
Wartha Vincze m. e. tanár é.	100-—	
Összesen: Pénzben	600-—	
Értékpapírban	1300-—	
Kötelezvényen	100-—	
	<u>2000-—</u>	

LENGYEL ISTVÁN, pénztárnok.

IV.

KÖNYVTÁRI JELENTÉS.

— Ráth Arnoldtól. —

Tisztelt Közgyűlés!

A könyvtárt illető dolgokról, gyarapodásáról, forgalmáról és az olvasóhelyiségekben lefolyt zajtalan, mégis serény munkálkodásról a következőkben számolok be a t. Közgyűlésnek.

Jelentésemet azon kezdem, hogy az elmúlt 1899. év végén 11040 beirt munkával zártam le a lelettárt. Ebből a tavaly kimutatott 10620 művet levonva, kiderül, hogy könyvtárunk az utolsó évben 458 kötetből és két atlaszból álló 420 új művel, tehát ismét a rendesnél jóval nagyobb számmal gyarapodott. Hogy ugyanis a Társulat könyvtárában fekvő szellemi kincseket könnyebben hozzáférhetőbbé tegyem, néhány gyűjtőnéven leltározott munkát egyes alkotó részeire széjjel szedve irtam be. Azután elővettem a Társulattal csereviszonyban lévő intézetek és társulatok kiadványait, melyek sorozatos kiadványok, de főképen egyes monografiák révén is nagyobbították a lelettári számot. Innen van a lelettári számnak nagyobb gyarapodása.

Az ajándék, vétel, csere s a most em-

lített módon került és szerzett művek nyelv szerint így oszlanak meg.

	Ez idén	Tavaly
Magyar	151	103
Német	180	218
Angol	69	52
Francia	14	28
Olasz	1	1
Spanyol	1	4
Latin	1	12
Tót, cseh	3	5
Svéd-norvég	—	1
	<u>420</u>	<u>424</u>

A szakokba osztott művek száma a múlt év végén ez volt:

Anthropológia	377,	gyarapodás 14
Philosophia és tudománytörténelem	1042,	» 23
Chemia	583,	» 27
Csillagászat és meteorológia	502,	» 16
Geographia, útleírások	897,	» 25
Gazdaságtan, erdészet	553,	» 25
Zoológia	695,	» 40
Botanika	581,	» 25
Mineralógia és geológia	541,	» 17
Orvosi tudományok	1761,	» 25
Physiologia, anatómia	389,	» 19
Physika	933,	» 26
Encyclopaediák, szótárak	259,	» 21
Folyóiratok	348,	» 15
Társulatok kiadványai	358,	» 8
Vegyesek	671,	» 99
Hungarica	541,	» 1

Az egyes szakok gyarapodását kifejező számok némelyike feltűnő aránytalanságot árul el. Okát elmondtam elébb. Így például a Vegyesek című rovat számát Jókainak most már teljesen megjelent »Összes művei« című vállalat szétzedése rúgtatta fel 99-re.

Az újonnan lelettározott műveken kívül könyvtárunk még a füzetes vállalatok, folyóiratok és az ú. n. cserések révén is szaporodott. A szaporodást nyelvszerinti csoportosításban mutatja ez a táblázat:

	Folytatások folyóiratok tavaly		Cserések tavaly	
Magyar.	79	82	11	32
Német.	114	114	61	64
Angol.	12	7	32	28
Francia.	42	18	19	22
Olasz.	—	1	17	14
Spanyol.	—	—	6	5
Svéd-norvég.	—	—	3	13
Lengyel-orosz.	—	2	7	4
	247		156	

Összesen 403 kötet (tavaly 406 kötet).

Ha ehhez a számhoz az új szerzemények során beírt 458 kötetet hozzászámláljuk, volna szaporodás 861 kötet. Ebből azonban, a fent említett oknál fogva 127 kötet levonandó, úgy, hogy a könyvtár tényleges gyarapodása 734 kötet és két atlasz. Ezt a számot a tavaly kimutatott 22154 kötethez hozzáadva, kiderül, hogy könyvtárunk ez idő szerint 22888 kötetből áll.

Folyóiratok-ból 131 állott tagtársaink rendelkezésére, nyelv szerint: Magyar 66, német 48, francia 9, angol 5. Tavaly volt 119.

A Társulat jelenleg 216, nagyobbára külföldi tudományos intézettel és társulattal van csereviszonyban; egy új is van köztük: a Sao Pauloi »Museu Paulista« Braziliában. A cserések közt van 30 hazai, 24 ausztriai, 59 német, 7 svájci, 4 belga, 2 hollandi, 7 orosz, 5 angol, 10 francia, 5 svéd-norvég, 11 olasz, 1 bulgáriai, 37

északamerikai, 9 délamerikai és 3 ausztráliai.

Új könyvek és folyóiratok beszerzésére és kötésére a Társulat a lefolyt évben 2797 frt és 93 kr.-t fordított.

A könyvtári helyiségeket sűrűn látogatták a tagtársak. A följegyzések szerint a látogatók száma 2427 volt. Az egyes hónapokra így oszlik meg ez a szám: januáriusban 274, februáriusban 231, márcziusban 271, áprilisban 200, májusban 170, júniusban 194, júliusban 112, augusztusban 21, szeptemberben 206, októberben 264, novemberben 266, decemberben 245.

A könyveknek otthon való használatát feltűnő számadatok ezek: Az elismervények szerint 818-an 1027 kötetet vittek el házi használatra. Most is kin van 410 elismervényen 498 kötet, azaz 1228-an 1525 kötetet használtak otthon. A kívánalmi lapok szerint pedig az olvasóhelyiségben 1000-en kivettek 1853 kötetet. Tehát összesen 2228-an 3378 kötetet használtak. Ez összegbe természetesen nincsenek beleszámítva azok, pedig sokan vannak, a kik csupán a folyóiratokat és a sarokszoa asztalán kitett új könyveket forgatták, valamint azok sem, a kik kívánalmi lapok nélkül is használnak könyveket. Ha tehát tavaly azt jelenthettem, hogy a könyvtár forgalma örvendetes módon nagyobbodott a megelőző évhez képest, most is bizvást állíthatom, hogy a könyvtár forgalma az elmúlt évben sem csökkent, és hogy az olvasóhelyiségben élénk szellemi munka folyt az egész idő alatt.

Milyen irányú volt az olvasóhelyiségben végzett munka, az olvasók mely szakokat mivelték leginkább, arról az ide igtatott táblázat nem nyújt ugyan pontos feleletet, mivelhogy a folyóiratok és a cserések rovatának számadatai nem adnak felvilágosítást a szakokról, mind-

amellett legalább tájékozódást enged meg és érdekes képet tár elénk.

A kívánalmi lapokból összeállított táblázat ez :*

Szak	Olvasó száma	Művek száma	Kötet
A	29	36	41
B	96	98	110
C	44	60	71
D	28	31	34
E	71	82	88
F	25	25	33
G	81	93	116
H	44	51	60
I	29	34	38
K	33	33	35
L	40	40	42
M	130	138	165
N	15	15	26
O	159	170	236
P	114	156	670
R	42	60	68
S	20	20	20
	1000	1142	1853

Nem számítva a folyóiratok és a cserések rovatát, a táblázat azt tanúsítja, hogy a könyvtárban dolgozók közt legtöbb volt a fizikus, azután következnek a filozófus, zoológus, geográfus, chemikus, botanikus stb. A forgatott művek között is első helyen áll a fizikai munkák száma.

Jelentésemnek végére értem. Újra áttekintve a felsorolt adatokat és a számokat értékök szerint mérlegelve azt hiszem, bizvást levonhatjuk belőlük a tanulságot.

A könyvtár ajándék és csere révén is nagyobbodott. Igaz, hogy így kisebb becsű művek is kerültek bele, olyanok, melyeket talán vétel útján meg nem szereztünk volna, de ezzel szemben ki kell emelnem, hogy nagynevű természettudományi íróink is mind, sőt idegenek is elküldik munkáikat. Így: Chernel, Istvánffi, Kövesligethy, Mihalkovics, Schulek V., Szily, Than és mások a hazaiak közül — To-

* A nagy betűk jelentik a szakot abban a sorrendben, mint a jelentés elején vannak

pinard, Ròiti, az amerikai Fay, Waite stb. az idegenek közül. Ezek a kisebb értékűeknek serpenyőjét ugyancsak felbillentik. Csere révén pedig éppen nagyon sok rendkívül becses munkával gazdagodik évenként könyvtárunk. Ilyenek pl. a *Geograph. and geol. Survey*, a *Smithsonian Institution* és számos más intézet kiadványai. Könyvtárunk becses. Egyik jó nevű írónk, ki nem a természettudományokat műveli, nem régen magánügyben feljött a könyvtárba. A helyiségeket megtekintve, futólag megnézte az egyik szakcsoportnak egyik szekrényét és . . . legott kijelentette, hogy tagnak kíván belépni. Olyan is akad nem ritkán, ki, miután másutt hiába kereste, nálunk megtalálta a kívánt munkát.

Nem sokan keresték fel a társulat helyiségeit. Az adatok azt mondják. De hányan küldenek el megbízottat, szolgát, hogy az hozzon számukra könyveket és a mi a legfontosabb, a használt kötetek száma ennek ellenére is majdnem 300-zal gyarapodott. A Közlöny szerkesztésében micsoda szerepe van a könyvtárnak, azt nem is említem. Ha Társulatunk minden egyes tagja nem is tudja, mert nem gondol rá, milyen gazdag könyvtár áll rendelkezésére, nagyon sokan vannak, a kik tudják és hasznát is veszik. Vegyék is hasznát a jövőben még többen, mint eddig.

A titkár a tiszti jelentések befejezése után előadja, hogy a választmány a múlt évi számadásokat, a pénztárt és a könyvtárt kiküldött bizottságokkal megvizsgáltatta, s hogy a számadásokat meg a pénztárt azonkívül az a bizottság is megvizsgálta, melyet a múlt évi közgyűlés küldött volt ki e célra.

A titkár felolvassa e bizottságok jelentéseit:

1. Dr. Staub Móricz és Dr. Schilberszky Károly urak, mint a választmány részéről a számadások és a pénztár megvizsgálására kiküldöttek, a számadások

hitelesítő lapjára a következő záradékot írták: »Jelen számadás tételeit úgy egymással, valamint a könyvekkel, a pénztárral és a Társulat értékpapírjairól a Magyar Földhitelintézet 1899. december 31-ikén 94. szám alatt kiállított letéteményi igazolványával összehasonlítottuk és azokat minden tekintetben rendben levőknek találtuk. Kelt Budapesten, 1900. januárus 15-ikén.«

2. Kindermann József, Dr. Lakits Ferencz és Wachsmann Ferencz urak, mint a számadások és pénztár megvizsgálására a közgyűlés részéről kiküldöttek, a pénztári számadások hitelesítő lapjára a következő nyilatkozatot írták: »Alulírottak, mint az 1899. évi közgyűlés által kiküldött pénztárvizsgálók, úgy a számadási könyveket, mint az értékpapirokról szóló elismervényt és a pénztári készletet megvizsgáltuk; a számadást rendben találtuk, a pénzkészletet valamint a Földhitelintézet elismervényét a kimutatott összegekkel egyezőnek leltük. Budapesten, 1900. januárus 22-ikén.«

3. Heller Ágost, Kalecsinszky Sándor és Semsey Andor urak, mint a választmánytól a könyvtár megvizsgálására kiküldöttek, a következő jelentést tették: »Alulírottak, mint a Társulat könyvtárának megvizsgálására kiküldött bizottsági tagok, a mai napon a könyvtári helyiségben megjelenvén, a könyvtárt s a vele kapcsolatos ügyvitelt megvizsgáltuk.

Örömmel jelentjük, hogy a leltárak, a katalógusok, a cserések, a füzetes munkák és a kikölcsönzött művek jegyzékei pontosan vezetettek s hogy általában a könyvtár ügyeinek vezetésében megelégedésünkre szolgáló rendet tapasztaltunk.

Budapest, 1900. januárus 15-ikén.«

Az elnök kérde a közgyűlést, hogy a felolvasott tiszti jelentésekre van-e valakinek észrevétele vagy indítványa?

Indítvány és észrevétel nem tétetvén, a Közgyűlés a tiszti jelentéseket tudomásul veszi.

Napirenden vannak a választmány előterjesztései.

Az első titkár jelenti, hogy a Választmány azon megbízásoknak, melyek végrehajtásával az utolsó 30 évnél és abban Szily Kálmán működésének emlékeztére a Közgyűlés megbizta, eleget tett, nevezetesen

1. A Természettudományi Közlöny cím-lapján már a februáriusi füzettől kezdve

rajta van, hogy: »megindította 1869-ben Szily Kálmán«.

2. Lefestette Szily Kálmán tiszteleti tag arczképét, mely Társulatunk helyiségének saroktermét díszíti.

3. Végül elkészítette a 30 éves időszak és Szily Kálmán működése emlékére tett jutalomdíj-alap és kamatai odaitelésének szabályzatát, mely a Közgyűlésen ki is osztatott.

A Természettudományi Közlöny megindítása óta lefolyt harmincz évnél és ebben Szily Kálmán működésének emlékeztére alapított emlék-jutalomdíj kezelésének szabályzata.

1. §.

A Királyi Magyar Természettudományi Társulat 1899. évi januárus 26-ikán tartott Közgyűlése egyhangúlag és közlekedéssel elhatározta, hogy a Társulat utolsó 30 éves korszakának és abban Szily Kálmán működésének emlékeztére 20000 aranykorona összegű jutalomdíj-alapot létesít.

2. §.

Az emlék-jutalom költségeit a Társulat úgy fedezi, hogy az utolsó húsz év folyamán (az 1878—1898. években) összegyűlt saját tőkésítésének 20000 koronája kamataiból három évenként 2300 aranykoronát fordít az emlék-jutalomra.

3. §.

Az emlék-jutalmat a Társulat három évenként egy-egy (30 darab tíz-koronás arany súlyának megfelelő) arany-éremben és vele kétszáz (200) darab tízkoronás aranyban adja ki.

Ez éremnek »Szily Kálmán-érem« a neve.

A »Szily Kálmán-érem« egyenközü négyszög alakú, melynek csúcsai kissé le vannak kerekítve. Előlapján: Szily Kálmán arczképe domború vésetben s alatta a peremi szalagon »Szily Kálmán« felirással; felső bal sarkában az 1868, felső jobb sarkában pedig az 1898 évszámmal, mint a harmincz évi munkálkodás határéveivel. Hátlapján a következő felirat van.

A KIRÁLYI MAGYAR
T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y I
T Á R S U L A T

X Y-NAK
1902.

Megjegyezvén, hogy a hátlap ezen feliratába a kitüntetett neve és az érem kiadásának évszáma esetről esetre vésendő

bele. Az érem méreteit és művészi szerkesztését a Választmány határozza meg; kivételéről, a Választmány hozzájárulásával, a titkárság gondoskodik.

4. §.

A Szily Kálmán-éremmel és emlékjutalommal a társulat oly munkálkodást tüntet ki, a mely a triennium utolsó évének végéig terjedő időszakban a Magyar Birodalomban a természettudományok fejlesztését vagy terjesztését magyar nyelven írott tudományos eredeti kutatások maradandó becsü eredményeivel, a természettudományok körébe tartozó nagyfotosságú felfedezésekkel vagy találmányokkal, vagy önálló, önmagukban is oktató népszerű művekkel a leghatásosabban előmozdította.

5. §.

A Szily Kálmán-éremre és a vele járó jutalomra minden magyar állampolgár számot tarthat, ha a soron levő időszakban a megelőző 4. §-ban körülírt feltételeknek megfelelő jellemű munkálkodást fejtett ki, tekintet nélkül arra, hogy valamely műve nyert-e már pályadíjat, vagy bárminő más jutalommal volt is koszorúzva.

Ha nem hosszabb tudományos munkálkodás, hanem valamely tudományos mű érdemli ki az emlék-jutalommal való kitüntetés, vagy szolgálat méltó érdemű alapot a kitüntetésre, erre az esetre, minden félreértés kizárása okáért megjegyzendő, hogy tekintetbe veendő a soron levő időszakban a Magyar Birodalomban, magyar honpolgároktól, magyar nyelven írott tudományos és népszerű művek; még pedig nem csak az önállóan, könyv alakjában megjelent eredeti dolgozatok, hanem a gyűjteményes kiadásban vagy folyóiratban kiadott eredeti értekezések is.

A kijelölő bizottság tagjai az emlék-jutalommal ki nem tüntethetők.

A Szily-érem és a vele járó 200 aranyas jutalom a viszonylag legértemesebb munkálkodásnak — minden különös föltételek és kikötések nélkül — mindig kiadandó. Még abban az esetben is, ha a munkálkodásáért kitüntetésre érdemesített tudós a soron levő triennium folyamán elköltözött volna az élok sorából.

Egy-egy tudóst az emlék-éremmel és a vele járó emlék-jutalommal csak egyszer lehet kitüntetni.

6. §.

A Szily-érem és a vele járó emlék-jutalom kiadása évköreinek sorrendje a következő:

Az első hároméves ciklus 1899-ben kezdődik és 1901-ben záródik be, de úgy értve, hogy visszamenőleg magában foglalja egy-egy érdemes munkálkodás megelőző éveit is, tehát kiterjedhet a jutalomra érdemesítettnek egész munkálkodására. Az első triennális jutalmat az 1902. évi Közgyűlés adja ki.

A második ciklus az 1902—1904. évekre terjed, de ugyanúgy magában foglalhatja egy-egy tudósnak hosszabb időszakbeli egész munkálkodását. A második triennális jutalmat az 1905. évi Közgyűlés adja ki. És így tovább.

7. §.

A Szily-éremmel és a vele járó jutalommal kitüntetendő legértemesebb munkálkodás megítélésére a Választmány a soron levő évkör utolsó évének elején (a közgyűlést követő első választmányi ülésen) kijelölő bizottságot nevez ki, úgy választván meg a tagjait, hogy lehetőleg az összes természettudományok főcsoportjainak képviselői benne legyenek.

A kijelölő bizottság kilencz tagból áll: részt vesz benne a társulat elnöke, egyik alelnöke, első titkára és a Választmány hat szakcsoportjának egy-egy tagja.

Ha a bizottság a jutalommal kitüntetendő munkálkodás kijelölésében egyhangú megállapodásra nem jutna, a kérdésre nézve titkos szavazás útján a jelenlevő tagok szótöbbségével határoz. De hogy a kijelölő bizottság határozata érvényes legyen, a szavazás alkalmával legalább 7 bizottsági tagnak kell jelen lennie. Titkos szavazás esetén az elnöknek egy szavazata van.

8. §.

A kijelölő bizottság véleményes jelentése legkésőbb a deczemberi választmányi ülésen bemutatandó s kinyomatva a Választmány minden tagjának átadandó.

A választmány a kitüntetésre nézve egyszerű szótöbbséggel dönt, titkos szavazással. Hogy a döntés érvényes legyen, a tisztikaron kívül legalább 20 választmányi tagnak kell jelen lenni az ülésen.

9. §.

A Választmány a jutalomdíjjal kitüntetett tudósról és munkálkodásáról jelentést terjeszt a Közgyűlés elé, mely azt tudomásul véve, a Szily-érmet és a vele járó jutalmat — igazoló okirat kíséretében — legott-ki is adja.

—

Ez előterjesztéssel kapcsolatban megjegyzi, hogy az emlék-alap létesítésének módját illetőleg a Közgyűlés határozata és a szabályzat 2. §-a között nincs ugyan megegyezés, de az eltérés a dolog pénzügyi oldalán semmit sem változtat. A Közgyűlés határozata ugyanis az, hogy a Forgótőke bevételeinek 50/0-át a legközelebbi öt éven át az alaptőkéhez csatolva alkossuk meg a 20000 korona alapot, a szabályzat 2. §-a pedig azt mondja, hogy az utolsó húsz év folyamán összegyűlt saját tőkésítésünkéből származó 20000 koronát tekintsük ez emlékalapnak s ennek három évi kamatait fordítsuk jutalomdíjra. A Választmány úgy gondolkodott, hogy a meny nyiben ez emlék-alap a megelőző harmincz éves korszakot és abban Szily Kálmán működését örökíti meg, sokkal megfelelőbb, ha a reá szentelendő összeget az eddig megtakarított tőke kamatai szolgáltatják, azért kéri a t. Közgyűlést, hogy e változtatást a kiosztott szabállyal egyetemben egészben és részleteiben elfogadni szíveskedjék.

Szterényi Hugó kéri, hogy a szabályzat 4-ik szakaszában »a természet-tudományok fejlesztését és terjesztését« helyett »fejlesztését vagy terjesztését« tétessék, minthogy fejlesztheti valaki az ismereteket, a nélkül, hogy terjeszténé is és viszont terjesztheti fejlesztés nélkül is.

A közgyűlés magáévá teszi a választmány azon ajánlatát, hogy a Társulat Szily Kálmán működése emlékére tett jutalomdíjra az utolsó húsz év folyamán (1878—1898) összegyűlt saját tőkésítése 20000 koronájának kamatait fordítsa, a tett intézkedéseket helyeslőleg tudomásul veszi s a szabályzatot Szterényi Hugó módosításával elfogadja.

Az első titkár a Társulat házvétele ügyéről a következőt terjeszti elő:

Több évvel ezelőtt s több ízben is felmerült a Társulat Választmányában, sőt közgyűlésén is az a kérdés, nem volna-e czélszerű Társulatunknak saját otthont, saját házat szerezni, melyben könyvtárát, olvasó-és hivatalos helyiségeit állandóan s a tagtársak kényelmére elhelyezhetné s legalább kisebb üléseit tarthatná.

A múlt nyáron Domanczyk István régi buzgó tagtársunk vetette fel újra a kérdést a Választmányhoz intézett levelében, majd Dr. Lendlovics választmányi tag tett erre nézve a Választmányoktóber havában tartott ülésén indítványt,

hosszabb megokolással, melyet azonban később, — kötelességemnek tartom megjegyezni — nem tartozván szorosán a házvétele ügyéhez, visszavont és nem mondottak nyilvánított.

A Választmány az ügyet egy bizottságnak adta ki tanulmányozásra, a mely behatóan foglalkozott vele s a Választmánynak a házvétele, illetőleg az alaptőke nagy részének házba való fektetését ajánlotta. A Választmány a maga részéről ehhez hozzájárult és, ámbár konkrét javaslattal — mint-hogy az ügy még behatóbb tanulmányozást és megfontolást követel — még nem járulhat a közgyűlés elé, mégis arra kéri a Közgyűlést, legyen szíves nyilatkozni:

1. Vajjon elvileg helyesli-e s hozzájárul-e a Választmánynak abbéli törekvéséhez, hogy a Társulatnak alkalmas otthont, czélszerű házat megfelelő helyen szerezzen?

2. Ha helyesli, hatalmazza fel a Választmányt, hogy kedvező alkalom adtán a Közgyűlés utólagos szentesítése reményében jogérvényesen intézkedhessék s ha a szükség úgy kívánná, ez ügyben esetleg év közben is rendkívüli közgyűlést hívjon össze.

A közgyűlés elvileg helyesli a Választmány abbéli törekvését, hogy a Társulatnak alkalmas otthont szerezzen; felhatalmazza a Választmányt, hogy kedvező alkalom esetén jogérvényesen intézkedhessék és esetleg ez ügyben év közben rendkívüli közgyűlést hívjon össze.

Napirenden a pályázatok vannak.

A lejárt pályakérdések ügyében az első titkár jelenti, hogy a geológiai kérdésre, melynek határideje 1899 október 31-ike volt, két pályamű érkezett. A novemberi választmányi ülés, a jeligés leveleket külön borítékba zárva és lepecsételve, a két munkáról való véleményes jelentéstételre Koch Antal, Lóczy Lajos és Pethő Gyula választmányi tagokat kérte fel. E bírálók a januárius 17-ikén tartott választmányi ülésén a következő jelentést terjesztették elő:

Tisztelt Választmány!

A Kir. Magyar Természettudományi Társulat 1898. évi januárius 27-ikén tartott Közgyűlésén a Bugát-alapból a következő pályakérdést hirdette ki, és pedig ez alkalommal ismételve, zárt pályázatra:

»Kivántatik a Magyar Birodalom valamely érdekesebb környékének önálló geológiai

tanulmányozása, lehetőleg összekötve vagy ásuánytani, vagy közzétani, vagy őslénytani kutatásokkal.« — *Jutalma* a Bugát-alapból négyszáz (400) forint. Beküldésének határnapja 1899. évi október 31-ike.

A kitűzött határnapig két (2) pályamunka érkezett be, a melyekről, az 1899. évi november 15-ikén tartott választmányi ülés megbízásából az alább következőkben van szerencsénk bírálati jelentésünket előterjeszteni.

Az I. számú dolgozat címe: »Borsómező és Alkenyér környékének felső krétakori rétegei.« Geológiai és palaeontológiai tanulmány. Jelígeje: »Tanuld ismerni a természetet, Hol még ragyog, mi az emberben elveszett. Tompa.« Terjedelme 123 ívrétű lap és 2 számozatlan levél; mellékletben: hét (I—VII.) ívrétű tábla, mintegy 160 (fotografált) ábrával.

A II. számú dolgozat címe: »Baróth környékének földtani viszonyai.« (Külön jelmondat nincs rajta.) Terjedelme 246 kismegyedrétű lap és 1 számozatlan levél; melléklete két kis 4-edrétű táblán 34 igen szép ábrarajz s szövege között 3 szelvényrajz.

Ez alkalommal örömmel teszünk jelentést a pályamunkákról, mert mind a két munka méltó a kitűzött díjra; hosszú idő ráfordításával, eredeti kutatások, gyűjtések és beható szaktanulmányok alapján készült derék dolgozatok.

Az I. számú munka »Borsómező és Alkenyér környékének felső krétakori rétegei«-ben oly területet mutat be, gazdag őslénytani anyag kíséretében, a mely az irodalomban eddig teljesen ismeretlen volt. Ez erős oldala és egyik fő érdeme. A geológiai viszonyok leírása (1—28. l.) rövid, de világos, hű és természetes. Következtetései rövidek, szabatosak; merőben új adatai előbbre viszik és becses részletekkel gyarapítják hazánk geológiai megismerését.

Őslénytani része (29—123. l.), melyet a bírálók csupán a mellékelt fotografiákon ellenőrizhettek, általában a megbízhatóság benyomását ébreszti. Leírásai rövidek, szabatosak; egybevetései gondosak, talpraesettek és a fauna jellemzésére kielégítő tájékozódást adnak. A leírt 69 fajból hatvan fajt ábrákban is bemutat. Köztük 16 faj egészen új, néhány pedig most először van kimutattva a magyarországi felső krétarétegekből.

Kívánatos azonban, hogy mielőtt e dolgozat kinyomatva megjelenék, szerzője a

szerfelett érdekes területnek és igen becses faunát magukban rejtő rétegeknek még világosabb földérintésére pótlólag az illető térszínből geológiailag annyit térképezzen, a mennyi a viszonyok kellő földérintésére megkívánatik, s színezett térképéhez (melynek mértéke 1:75000-esnél kisebb ne legyen) két, vagy három geológiai átmetszetet is készítsen. Ez azért kívánatos, mert az alapközetnek s a rajta fekvő és egymásra telepedő neocom- és felső kréta-, valamint az eocén-rétegeknek egymáshoz való viszonya, helyezkedése s sorozata csupán ily módon léssen világosan áttekinthető. Az orografiai és hidrografiai vázlat kissé kibővítendő s a környékre is kiterjesztendő.

Kívánatos továbbá, hogy saját gyűjtéseit egészítse ki a szerző a nagyenyedi s a kolozsvári múzeum anyagával s a nála hiányzó, de eme múzeumokban talán meglevő alakokat vegye föl munkájába. Az így kiegészített faunát hasonlítsa újra össze a Pyrenéusok danien-és garünnien alakjaival. Ugy látszik ugyanis, hogy e rétegsorozat legifjabb tagjai — a legfelső szintájának glauconiás és cerithiumos rétegeiben — csakugyan olyan faunát foglalnak magukban, a melynek megfelelő szintáj — mint a szerző mondja — hazánk más lelethelyéről eddigéle nem ismeretes; de a mely fauna egy része alkalmasint megegyezik némely délvidéki felső krétarétegeknek nálunk eddigéle irodalmilag még kevésbé ismert faunájával.

Borsómező-Alkenyér legmélyebb rétegeinek faunája főképp a marosvölgyi és a gosauvölgyi kréta rétegeivel (18 faj) tart kapcsolatot, de az aacheni krétával is (szerző szerint 8 faj) rokonságban van.

A dolgozat néhány műszava és kifejezése helytelen, stilusa itt-ott kissé darabos, de különben erőteljes és jó magyaros.

Ez a dolgozat a pályadíjat minden esetre medérdemli.

A 2. számú dolgozat »Baróth környékének földtani viszonyait« tárgyalva, már több ízben és bővebben is ismertetett területet foglal tanulmányai keretében. Tárgya tehát nem egészen új, de mindamellett érdemes, kimerítő s nagy szorgalommal készült. Lényeges reávonatkozó megjegyzéseinket a következőkben foglaljuk össze.

Bevezetése a vizsgált terület arczulátáról hiányos és igen vázlatos orografiai képet rajzol, a melyet minden esetre kerékben és bővebben kell kifejtenie és a tér-

szín geológiai térképével, valamint néhány — legalább két-három — nagyobb területet főltáró átmetszettel kiegészítenie.

Geológiai része terjedős, bőbeszédű s oly pongyolán van megírva, mintha a szerző naplójegyzeteit kibővítve másolta volna le. Ez okból nem elég világos, áttekinthetősége szenved s nehezen érthető. A neocom, urgo-aptién, gault és felső krétaképződmények stratigráfiáját és kövületeinek adatait Herbich és Simonescu után adja, s a mit saját tapasztalaiból hozzá tesz, az gyenge geológiai iskolázottságra vall. Így például a Nagyszék patakában kibukkanó neocomkori kárpáti homokkő-rétegek gyűrődését vulkáni hatásoknak tulajdonítja, holott minden magyar geológus tudja, hogy a kárpáti homokkő gyűrődései a Keleti-Kárpátok ezen területén a kréta periódus végén, illetőleg az eocén-korban már be voltak fejezve s hogy a neogénkori vulkánok ezekre a régebbi gyűrődésekre hatással már nem is voltak. E stratigráfiailag nem valami bonyolódott területen a vulkáni működésnek a szerző oly sokféle és el nem fogadható hatását véli kideríthetni, a minőket bajos lenne a valóságban elképzelni. Ilyen állítások vannak a 31—35., a 40—41., 43. lapokon s egyebütt; a 74. lapon előadott hibás magyarázat (Csihányos patak) ellenében van a 110. lap állításával, a hol a folyamatot helyesen magyarázza. Ezt a túlságos terjedelmes, fölösleges részletkezéssel összezabonyolított s ennél fogva nagyon terjedős részt a kinyomatás előtt erősen meg kell rövidíteni, hogy világossá, élvezhetővé s könnyen megérthetővé alakuljon.

Szerencsésebben alkotta meg a szerző a dolgozat második részének »Összefoglalás és végkövetkeztetés« című szakaszát. Ebben világosabban s biztosabb vonásokkal rajzolja meg a Baróth környéki fiatal harmadkori képződmények stratigráfiáját. A képződmények koráról eddig fennállott ellentétes nézeteknek világos áttekintését és történetét adja s a legújabb kimutatott kövületek alapján szabatosan megállapítja a kor kérdését is. Erre azonban meg kell jegyeznünk, hogy lényegében véve nem egyéb, mint kibővítése és kritikai egybefoglalása azon tanulmányok következtetéseinek, a melyek Dr. L ó r e n t h e y I m r e tollából a kolozsvári Orvos-természettudományi Értesítőben (term. tud. szak) »A székhelyföldi szénképződmények földtani viszonyairól« cím alatt 1895-ben megjelentek, hozzávéve a külföldi

irodalom (Andrussow és Sinzow dolgozatainak) reá vonatkozó adatait. Egészen véve tehát egy már ismeretes kérdésnek tágabb mederben való, újabb adatokkal bővített kritikai s teljes elismerésre méltó tárgyalása.

Harmadik vagyis *öslénytani* részében (140—240. l.) a dolgozat a baróthi terület fiatal harmadkori rétegeinek legjellemzőbb kövületeit írja le s a 29 fajból tizet igen szép, tiszta rajzokban is bemutat. Közük négy »új alak« s egy régebben ismert (Cardium Fuchs Neum.), de eddigelé rajzban sehol be nem mutatott fajnak a képe látható. Leírásai gondosak, de kissé túlságos hosszúak, magyarázatai terjedősek. Szabatos, de rövidebb leírásokkal biztosabban czélt érne. Különben ez a rész is nagy szorgalommal és gondos körültekintéssel készült. A dolgozat stílusára és műszavaira — különösen a már igen sokszor megrovottakra — szintén ráférne néhány megjegyzés, de ezeken a szerző a figyelmes revízió és a rövidítési alkalmával úgyis kétségtelenül javítani fog.

Mindezen gyöngösegei ellenére azonban ez a dolgozat is megérdemli, hogy Társulatunk szerzőjét nagy szorgalommal összegyűjtött adataiért s nagy munkába került és végeredményeiben mégis hasznos és érdekes munkájáért pályadíjjal kitüntesse.

*

Kétségtelen, hogy mind a két pályamű szerzője az ifjabb nemzedék soraiba tartozik és kétségtelen, hogy e teljes elismerésre méltó pályaművekre mind a két szerző évek munkáját és kitartó szorgalmát fordította; oly munkát és szorgalmat, a melytől a jövőben becses eredményeket várhatunk.

Minthogy a két munkának egyike sem szárnyalja valami igen erősen túl a másikat, mind a két munkát *ex aequo* ajánljuk a pályadíjjal való kitüntetésre.

De minthogy, ha a 400 frtos pályadíj megosztatnék, egy-egy pályázóra igen kevés jutna belőle, oly kevés, a melynél mindenik több jutalmat érdemel, azt bátorkodunk a tisztelt Választmánynak ajánlani, hogy méltóztatnék a pályadíjat — ha a Társulat pénzügyi viszonyai megengedik — 200 frttal megtoldani s az így összesen 600 frtra rugó összeget a két pályázó között egyenlően megosztani.

Budapest, 1900. januárius 10-ikén.

DR. KOCH ANTAL.

DR. LÓCZY LAJOS.

DR. PETHŐ GYULA.

A Választmány meghallgatva a pályabírák előterjesztését, azt a tanulságot merítette belőle, hogy az 1-ső számú, »Borsómező és Alkenyér környékének felső krétakori rétegei« című pályamű a megvizsgált területnek s azon alkalommal összegyűjtött geológiai adatainak és palaeontológiai anyagának merőben új voltával és ezúttal először nyilvánosságra kerülő következtetéseivel a pályakérdés követelményeinek szigorúbban és kedvezőbbben megfelel, mint a 2-ik számú *Baróth környékének földtani viszonyait* tárgyoló munkát, mely már több ízben ismertetett s irodalmilag bővebben is feldolgozott területet foglal tanulmányai keretébe.

Ez okokból a Választmány, beható eszmecsere alapján s a pályabírák ismételt felszólalásait is méltányolva, egyhangúlag elhatározta, hogy a 400 frtos *Bugát-pályadíjat* csorbíthatatlanul az 1. számú pályamunkának ítéli; a 2. számú érdemes dolgozatot pedig — minthogy a Társulat jelenlegi pénzügyi viszonyai megengedik — 500 koronás külön jutalommal leendő kitüntetésre ajánlja a Közgyűlésnek.

Ez a jutalom, ha a tisztelt Közgyűlés a Választmány javaslatát elfogadja, *Közgyűlési Jutalomdíj*-nak lenne nevezendő.

A közgyűlés a 400 forintos pályadíjat az 1-ső számú pályamunkának ítéli oda, a 2-ik számú pályamunkát pedig 500 koronás közgyűlési jutalomdíjjal tünteti ki.

Az elnök felbontja a Társulat pecsétjével lezárt közös levélborítékot s azután az 1-ső számú pályamunka jelíges levélkéjét, melyből Dr. Pálffy Mór kir. geológus, és a 2-ik számúét, melyből Dr. Lorenthey Imre egyetemi m. tanár neve tűnik ki.

A közgyűlés a nyertesek nevének kihirdetését éljenzéssel üdvözlí.

A titkár jelenti, hogy Margó Tivadar egyetemi tanár a Társulat félszázados jubileuma és az ő tagságának ötvenéves fordulója alkalmából tett 1000 forintos alapítványának két évi kamata (100 frt) olyan önálló kutatáson alapuló *állattani* dolgozat külön jutalmazására levén fordítandó, a mely 1898. és 1899. évben a Társulat folyóirataiban megjelenő hasonló munkák közt a legjobbnak bizonyul, elfogadás végett előterjeszti a Választmánytól kiküldött bizottság következő jelentését:

»Tekintetes Választmány!

A Társulat két évi folyóirataiban (1898—1899) több értékes, önálló *feldolgozáson* ala-

puló, ismeretterjesztő értekezés van ugyan, de csupán egy szerző közölt oly dolgozatokat, a melyek, mint *önálló kutatáson* alapulók, a pályázat követelményeinek megfelelnek. E dolgozatok a következők: 1. A hóbogarakról (Közl. 1898. p. 193.) és 2. Zsizsikpusztító bogár. (Közl. 1899. p. 127.) és mindkettő a Jablonowski József tanulmányainak eredménye.

A hóbogarakról szóló közlemény az irodalom ide vonatkozó adatainak kellő figyelembe vétele mellett önálló megfigyelések kíséretében részletesen ismerteti a *Cantharis rustica* Fall. nevű bogár lárváinak életmódját és megmagyarázza, hogy néha miért mutatkoznak e lárvák a havon oly tömegesen.

A zsizsikpusztító bogárról szóló tanulmány önálló megfigyelések alapján bemutatja a *Silvanus surinamensis* L. nevű bogár fejlődésmenetét s e mellett megállapítja, hogy e bogár és lárvái nem növényevők, hanem húsevők s a magtárakban legfőképen a zsizsiknek pusztító.

Az állattani bizottság az említett önálló kutatásokon alapuló dolgozat mindkettejét igen figyelemre méltónak találja, különösen pedig a »Zsizsikpusztító bogár« címűt tartja olyanak, a mely ismereteinket azon körön belül, a melyre adatai vonatkoznak, nem csekély mértékben gyarapította és módosította s ezért a jutalommal való kitüntetésre Jablonowski József e dolgozatát, illetőleg munkálkodását ajánlja.

Budapest, 1900. januárius 4-ikén.

DR. ENTZ GÉZA. DR. DADAY JENŐ.

DR. LENDEL ADOLF.

A közgyűlés a választmány javaslatát elfogadván, a Margó Tivadar jutalomdíjat Jablonowski József dolgozatainak ítéli oda s a nyertes szerzőt éljenzéssel üdvözlí.

Jablonowski József nagy hálával tartozik a választmánynak és a közgyűlésnek, hogy az ő szerény munkáját tüntette ki, de a pályadíjat el nem fogadhatja s kéri a közgyűlést, itélné azt oda a sárosnagypataki ref. főiskolának, a melyen tanult s megszerette a természetet.

Az elnök és Pethő Gyula felszólalása után a közgyűlés fentartja határozatát.

A titkár jelenti, hogy a Bugát-alapból növénytani pályakérdés van függőben, a melynek határideje 1900. október 31-ike.

Továbbá jelenti, hogy Margó Tivadar 2000 koronás alapítványának két évi ka-

mata (200 K) olyan önálló kutatáson alapuló *állattani dolgozat* külön jutalmazására fordítatik, mely a lefolyt két év alatt (1900—1901) a Társulat folyóirataiban megjelenő hasonló munkák között a legjobbnak bizonyúl.

Vége előterjeszti, hogy Schilberszky Károly »millenniumi jutalomdíja« (150 korona) 1899—1901. években a Társulat folyóirataiban megjelenő viszonylagosan legjobb *növénytani*, esetleg *állattani* tárgyú közlemény szerzőjének lesz kiadandó. (L. a borítékon.)

Tudomásul szolgál.

A titkár jelenti, hogy a múlt évben megválasztottak pártoló tagokul 4-en, örökítő tagokul 6-an, rendes tagokul 657-en; elhunytak 105-en, kiléptek 216-an és törültettek 211-en, úgy hogy a tagok száma 8148, köztük 250 alapító és 186 hölgy.

Tudomásul vétetik.

Az elnök az 1900. évi számadások megvizsgálására Kindermann József, Lakits Ferencz és Wachsmann Ferencz urakat jelöli ki.

A Közgyűlés ezt elfogadja s a nevezett tagokat a számadások és a pénztár megvizsgálására fölkéri.

A napirend értelmében indítványok vannak a soron.

Indítványt senki nem tett.

Minthogy a szavazatszedő bizottság jelentésével el nem készült, az elnök az ülést felfüggeszti.

Az elnök újra megnyitván az ülést, felkéri a szavazatszedő bizottság elnökét jelentésének megtételére.

Kürschák József bizottsági elnök jelenti:

Beadatott 309 szavazat, érvénytelen 3, érvényes 306 szavazat; abszolút többség 154.

Elsőtithári állásra: Mágócsy-Dietz Sándor kapott 20, Paszlavszky József 245, Pethő Gyula 41 szavazatot;

Másodtithári állásra: Aujezsky Aladár 161, Csopey László 191, H. Gabnay Ferencz 40, Gorka Sándor 22, Kalecsinszky Sándor 90 és Pekár Dezső 96 szavazatot; e szerint megválasztott:

Első titkárnak Paszlavszky József, másodtitkárnak Csopey László és Aujezsky Aladár.

Az elnök üdvözli a megválasztott titkárokat, s reményli, hogy a jövőben is a régi kipróbált buzgalommal fognak munkálkodni a Társulat felvirágzásán.

Választmányi tagokul megválasztottak:

Állattanra: Entz Géza 278, Horváth Géza 136 szavazattal;

Ásvány-földtanra: Krenner József 258, Pethő Gyula 154 szavazattal;

Chemiára: Lengyel Béla 251, Than Károly 279 szavazattal;

Élettanra: Fodor József 194, Klug Nándor 219 szavazattal;

Növénytannra: Borbás Vincze 245, Staub Móríc 198 szavazattal;

Természettanra: Szily Kálmán 258, Wittmann Ferencz 200 szavazattal.

A Közgyűlés a választás eredményét éljenzéssel veszi tudomásul s a szavazatszedő bizottságoknak köszönetet mond kitaró fáradozásukért.

Az elnök kijelenti, hogy a napirend ki van merítve; a jelenlevő tagoknak köszönetet mond a figyelemért és érdeklődésért, mellyel a tárgyalást kísérték és a közgyűlést berekeszti.

A tisztikar és az egész Választmány tagjai az 1900. évre a következők:

Elnök: Wartha Vincze.

Alelnökök: B. Eötvös Loránd és Hőgyes Endre.

Első titkár: Paszlavszky József.

Másodtitkárok: Aujezsky Aladár és Csopey László.

Választmányi tagok:

Állattanra: Chyzer Kornél, Daday Jenő, Entz Géza, Herman Ottó, Horváth Géza, Lendl Adolf.

Ásvány-földtanra: Koch Antal, Krenner József, Lóczy Lajos, Pethő Gyula, Schmidt Sándor, Semsey Andor.

Chemiára: Ilosvay Lajos, Kalecsinszky Sándor, Nuricsán József, Lengyel Béla, Schenek István, Than Károly.

Élettanra: Csapodi István, Fodor József, Klug Nándor, Laufenauer Károly, Perzik Ottó, Thanhoffer Lajos.

Növénytannra: Borbás Vincze, Degen Árpád, Klein Gyula, Mágócsy-Dietz Sándor, Schilberszky Károly, Staub Móríc.

Természettanra: Fröhlich Izidor, Heller Ágost, Kövesligethy Radó, Schuller Alajos, Szily Kálmán, Wittmann Ferencz.

Rendkívüli választmányi ülés 1900.

évi januárius 31-ikén

Elnök: Wartha Vincze.

Jegyző: Csopely László.

Jelen vannak: Aujezsky Aladár, Borbás Vincze, Csapodi István, Degen Árpád, Entz Géza, Heller Ágost, Herman Ottó, Horváth Géza, Ilosvay Lajos, Kalecsinszky Sándor, Koch Antal, Kövesligethy Radó, Krenner József, Lendl Adolf, Lengyel Béla, Lóczy Lajos, Nuricsán József, Pethő Gyula, Schenek István, Schmidt Sándor, Staub Móricz, Thanhoffer Lajos és Wittmann Ferencz választmányi tagok; Paszlavszky József első titkár és Lengyel István pénztárnok.

Az elnök jelenti, hogy Horváth Géza választmányi tag a napokban arra szólította fel, hogy őt személyesen érdeklő ügyben lenne szíves rendkívüli választmányi ülést összehívni; felkéri tehát Horváth Gézát ez ügy előadására.

Horváth Géza kéri, hogy a jegyzőkönyvben és a Közönyben egész terjedelmében közöltessék a következő nyilatkozata: »A Kir. Magyar Természettudományi Társulatnak ma egy hete tartott közgyűlése alkalmával a Társulat tagjai között, sőt a napsajtóban is az a hír kelt szárnyra, hogy a társulati tagok egy részénél bizonyos áramlat indult meg Szily Kálmán személye ellen, hogy ez az áramlat Szily Kálmán-nak a választmányból való kibuktatására törekszik és hogy annak az áramlatnak az élén én állok.

Mindenekelőtt ki kell jelentenem, hogy igazán a legnagyobb frivolitásnak tartanám, ha valaki épen azon a közgyűlésen akart volna Szily Kálmán ellen oly éretlen módon tüntetni, a mely közgyűlés az ő 30 éves sikereiben gazdag működésének

megörökítésére a Természettudományi Közöny jutalomdíj-alapját és a Szily-érmet oly őszinte és egyhangú lelkesedéssel megszavazta. Ily eljárás valóságos szégyenfoltja lenne a Kir. Magy. Természettudományi Társulat történetének.

Minthogy pedig ama híresztelés szerint én állottam volna egy ilyen áramlatnak az élén, kötelességemnek tartom itt kijelenteni, hogy ilyen, vagy efféle áramlat Szily Kálmán személye ellen tagtársaink között, tudomásom szerint, egyáltalán nem volt. A mi az én személyemet illeti, megbotránkozással utasítom vissza azt a méltatlan vádat, hogy én egy ilyen áramlat élén állottam, vagy efféléről legcsekélyebb tudomással birtam volna.«

Herman Ottó a következőt mondja: »Részemről kijelentem, hogy a köztem és Dr. Horváth Géza között a Közgyűlés ötletéből támadt differenciát közös akarattal a Társulat békéje és a tudomány érdekében véglegesen elenyésztettük.

A sajtóban fölmerült czélzásra nézve pedig kijelentem, hogy köztem és Dr. Horváth Géza között becsületbeli összeütközés sohasem forgott fenn, hogy tehát a czélzás egy harmadik személy ügyére vonatkozott, a miről Dr. Horváth Géza-nak épen csak tudomása volt.«

Az elnök örömmel veszi tudomásul a hallott nyilatkozatokat, mint annak bizonyítékát, hogy a Társulatban, miként újjászületése óta mindig, úgy jelenleg is megvan a sikeres működésre szükséges egyetértés; kifejti, hogy alapszabályaink mindenkinek teljes szólás-szabadságot biztosítanak s mindenki szabadon vallhatja nézetét s nyilváníthatja véleményét, s a választmányi ülést berekeszti.